www.Taleemulislam-Radio.com

د سنت او بدعت په هکله بهترین کتاب

سنت او بدعت

ليكونكى مولانا محمد شفيع صاحب

صديقي كتب خانه كاسي روډ كوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کل بدعة ضلالة و کل ضلالة فی النار
[صحیح حدیث]
هر بدعت ګمراهي ده او هره ګمراهي په دوزخ کي ده.

سنت او بدعت

لیکونکی مولانا مفتي محمد شفیع رحمة الله علیه
پښتو ژباړه محمد شفیق رحماني

صدیقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دې کتاب ټول حقوق د خپروونکي سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم.................................سنت او بدعت
ليکوال........................مفتي اعظم مولانا محمد شفيع
ژباړن..............................محمد شفيق رحماني
ناشر..................................ذبيح الله صديقي
د چاپ کال......................................۲۰۰۸ع
خپرووںکی...............صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه
د چاپ شمير...زر
د کمپيوټر چاري................................محمد يوسف
بيه.....................................پنځوس روپی

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیری

ښاغلو هیوادوالو تاسي ته زیری درکوو چي موږ په پښتو ژبه د دیني کتابو د چاپولو هوډ کړی دی چي له هغو شخه ګڼ شمېر پښتو کتابونه چاپ ته چمتو سوي دي او ستاسي لاسونو ته رسېدلي دي.

ګرانو هیواد والو په پښتو ژبه کي پخوا دومره دیني لیکني نه وې نن له ښه مرغه پښتو ژبه پر مختللې ده او لا زیاتي هڅي رواني دي موږ هم پتېیلي ده چي په پښتو ژبه به کتابونه خپروو او په دې ډګر کي به له سیالو قومونو شخه کم نه راځو او په دې به ویاړو چي په پښتو ژبه مو دیني کتابونه تر خپلو پښتنو ورونو پوري ورسول انشاء الله.

موږ د دیني کتابونو د خپرولو دغه لړۍ بهانده ساتو او راتلونکي کتابونه به په دې پسې چاپ سي نور مو وخت نه نیسم لوی څښتن مو مل روغ جوړ او بریالي اوسئ.

ذبیح الله صدیقي

۱۹-۵-۲۰۰۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱	مقدمه	۸
۲	د بدعت او سنت تر منځ جګړه	۱۲
۳	د بدعت عیبونه بدعت څه دی	۱۴
۴	د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه	۱۸
۵	بدعت د دین د بدلولو لاره ده	۲۱
٦	بدعت حسنه او بدعت سیئه	۲۴
۷	د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کي	۲۷
۸	بدعتونه د اولیاوو په نظر کي	۳٦
۹	امام طریقت فضیل بن عیاض رحمة الله علیه	۳۷
۱۰	ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه	۳۸
۱۱	ذوالنون مصري رحمة الله علیه	۳۹
۱۲	بشر حافي رحمة الله علیه	۴۱
۱۳	ابوبکر دقاق رحمة الله علیه	۴۱
۱۴	ابو علي جوازني رحمة الله علیه	۴۲
۱۵	ابوبکر ترمذي رحمة الله علیه	۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٦	ابو الحسن وراق رحمة الله علیه	۴۴
١٧	ابراهيم بن شيبان رحمة الله علیه	۴۴
١٨	ابو عمر زجاجي رحمة الله علیه	۴۵
١٩	ابو يزيد بسطامي رحمة الله علیه	۴۶
٢٠	ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله علیه	۴۷
٢١	سهل تستري رحمة الله علیه	۴۸
٢٢	ابو سليمان داراني رحمة الله علیه	۴۹
٢٣	ابو حفص حداد رحمة الله علیه	۵۰
٢۴	حمدون قصار رحمة الله علیه	۵۰
٢۵	احمد بن ابي الحواري رحمة الله علیه	۵۱
٢۶	جنيد البغدادي رحمة الله علیه	۵۲
٢٧	ابو عثمان جيري رحمة الله علیه	۵۳
٢٨	ابو الحسين نووي رحمة الله علیه	۵۴
٢٩	محمد بن فضل بلخي رحمة الله علیه	۵۵
٣٠	شاه كرماني رحمة الله علیه	۵۵
٣١	ابو سعيد خراز رحمة الله علیه	۵۶
٣٢	ابو العباس ابن عطاء رحمة الله علیه	۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳	ابراهیم خواص رحمة الله علیه	۵۷
۳۴	بنان حمال رحمة الله علیه	۵۸
۳۵	ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه	۵۸
۳۶	ابو اسحاق رقاشي رحمة الله علیه	۵۹
۳۷	ممشاد دینوري رحمة الله علیه	۵۹
۳۸	ابو علي روزباري رحمة الله علیه	٦۰
۳۹	ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله علیه	٦۰
۴۰	رواجي بدعتونه	٦۱
۴۱	د صلوة و سلام رواجي طریقه	٦۲
۴۲	د اسقاط حیله یا دوره	۷۴
۴۳	د لمانځه او د روژو د فدیو مسئلې	۸۴
۴۴	د نبي علیه السلام سایه	۸۷
۴۵	د اولیاوو د زیارتو شرعي حیثیت	۹۳

د کتاب پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

په اوس دور کي د بد عت توپان خورا په شدت سره خپور شوی دی د علماوو پام يې خپلي خوا ته ور اړولی له بده مرغه دغه توپان په داسي شرايطو کي راغلی دی چي عيسويت، کميونزم او قاديانيت پر مسلمانانو له هر لوري څخه يرغلونه کوي د مسلمانانو د يو لړ ډلو يووالي ته په اوس دور کي ډېره سخته اړتيا ده بدعاتو په زوره سره سر پورته کړی دی علماء چي د عيسويت، کمونزم او قاديانيت سره په مقابله بوخت وه هغوی اړ شول چي ډګر پرېږدي او داخلي انتشار ته پام وکړي پر دې غم چي څومره وژاړو لږ دی دسنت او بدعت په نامه دغه رساله د بدعاتو په رد کي د مولانا محمد شفيع صاحب د يو لړ مضامينو او رسايلو ټولګه ده ځيني يې بيلي بيلي په نورو ښو هم خپرې شوي دي ما د لوستونکو د اسانتيا لپاره دغه مضامين سره يو ځای ګړل د کتاب په بڼه مي .کړه چي د مفتي صاحب تر کتلو وروسته خپرېږي يوه مهمه خبره دا هم چي دغه رساله بايد ډېره خپره شي تر څو ناپوهان پوهي ورڅخه ترلاسه کړي او هغوی ته د سنت روښانه لار آسانه شي.

محمدرفيع عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمه

د نبي علیه السلام حدیث دی چي په آخره زمانه کي به فتنې زیاتي پیدا شي، موږ داسي زمانې ته راوتلي یو چي ټوله نړی فتنو نیولې ده سهار او مابنام نوي نوي فتنې راوزي د فتنو او مشکلاتو زمانه ده د سنت پر سمه لار پاتېدل مشکل دی په حدیث شریف کي راځي:

العبادة الهرج کهجرة الیّ.[1]

ژباړه:- د فتنو په زمانه کي عبادت داسي دي لکه څوک چي هجرت وکړي او ماته راشي په یوه بل حدیث کي راځي څوک چي د امت د فساد په زمانه کي زما سنت ژوندی کړي د هغه لپاره د سلو شهیدانو اجر او ثواب دی په بل یوه حدیث کي راځي د فتنو په زمانه کي د سنت سره موافق عمل ثواب د پنځوسو کسو د عمل ثواب لري

[1]: رواه مسلم، مشکات

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه پنځوس کسان هم د نن نه بلکي د صحابه کرامو د زمانې د پنځوسو کسانو او څه وخت چي بدعات او منکرات په نړۍ کي ډېر شي د هغه وخت د عالمانو لپاره نبي عليه السلام فرمايي چي هغوی دي خپل علم ښکاره کړي که يې داسي و نه کړه د هغه چا لپاره سخت وعيد دی.

(لما اخرجه الاجري في كتاب السنة عن معاذ بن جبل رض وسياتي تمامه).

د هرې زمانې او هر وخت عالمانو په خپل دور کي د فتنو په وخت کي د نبي عليه السلام د سنت سمي طريقې روښانه کړي ، او د بدعاتو ګډوډي يې له منځه وړې ده مګر اوس فتنې ډيري شوي دي بې ديني خدای نه منل حديث نه منل او ختم نبوت نه منل هغه فتنې دي چي د اسلام تهدابونو ته ضربې ورکوي ما د فتنو په مقابل کي تر خپله وسه د دين خدمت کړی دی د تصنيف او تأليف کار مي هم کړی دی د اعتقادي بدعاتو په مقابل کي درېدلی يم د عملي بدعاتو په لړ کي تر اوسه خاص کار نه دی شوی زما يوه ملګري له ما وغوښتل چي د هغه د مياشتنۍ مجله لپاره د بدعت او د هغه د خرابيو په هکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه مقاله ولیکم هغه د بدعت پر ضد عادت داسي ټینګار وکړ چي ما ته هیڅ د انکار کولو ځای پاته نه شو که څه هم ډیري بوختیاوي مي درلودې ما وعده ورسره وکړه که څه هم زه وخت نه لرم یوه واقعه هم راپیښه شوه چي د الله په امر سره مي یوه ورځ غرمه ډوډۍ خوړله ناپامه مي د هډوکي یو ټوټه په ستوني کي بنده شوه زه هغه وخت پوه شوم چي ټوټه په ستوني کي بنده شوې وه ما د ټېرولو تدبیرونه کول مګر هډوکی په ستوني ښخ پاته شو ستونی مي خوږ شو په کراچي کي د ستوني پوه ډاکټر شفیع الدین خان په ډېره پاملرنه سره زه وکتلم وروسته یې وویل چي بې عملیاتو نه کیږي بیا هغه عملیات وکړل هډوکی یې وکیښ الله جل جلاله یو ځلي بیا ژوند راکړ فکر مي وکړ چي تېر ژوند مي عبث تېر کړی دی باید چي راتلونکی ژوند په ګټورو کارو کي تېر کړم کوم تکلیف چي راباندي تېر شوی وو هغه اجازه نه راکوله چي په کار پیل وکړم ډاکټرانو او ملګرو راته ویل چي آرام وکړم وروسته مي پرېکړه وکړه چي د دارالعلوم په نوې ودانۍ کي هستوګنه پیل کړم بیا زه د برات پر ډېرشمه په کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۷۶هـ له ښاره دولس میله لیري په شرافي ګوټ کې دارالعلوم ته ورغلم د هغه سیمې هوا ښه راباندې ولګېده بیا مې د فراغت شېبو طبیعت راساز کړ ما د الله جل جلاله نوم واخیست په کار مې پیل وکړ په دوې ورځې کې پاک خدای توفیق راکړ د بدعت او سنت مقاله او دوه نور مضامین مې ولیکل رساله مې بشپړه کړه کله چې انسان عزم او اراده وکړي د هغه کامیابي او ناکامي په الله جل جلاله اړه لري د انسان کوښښونه د هیڅ په معنی دي ټول کارونه الهي دي د انسان حرکت تش یوه وسیله ده.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت او سنت تر منځ جګړه

د بدعت خرابۍ به د قران او سنت له رویه بیان شي مګر دلته یوه خبره کوم څوک چي د سنت د اتباع او د بدعت د مخالفت بلنه ورکوي روښانه ده چي د هغه غرض د الله او د هغه د رسول رښتنی محبت او د دین د ساتني پر ته نور هیڅ نه دی دغه ډول که څوک په یو بدعت اخته وي هغه غرض هم د الله او د هغه د رسول د محبت وي او د نبي علیه السلام دغه فرمان مني چي بدعت ګمراهي ده او بد دی توپیر یوازي دا دی چي د ناپوهۍ له کبله هغه بدعت ته بدعت نه وایي بلکي عبادت یې بولي د الله او د نبي علیه السلام د رضایت وسیله یې بولي د دې لپاره مهمه ده چي د مسلمان خیر غوښتل دي خپله وجیبه وګڼل شي او هغه ته دي په خوږه لهجه سره حقیقت وښودل شي باید چي هغه ته د بدعتي یا وهابي په نامه و نه ویل شي او هیڅکله باید پېغور ور نه کړل شي د هغه خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتول د هغه د مقصد پر خلاف پر هغه تور لګول ښکاره بهتان دی څوک چي د آخرت په غم کي وي هغه د داسي حرکاتو څخه ځان ژغوري اوس زه خپل اصل مقصد ته راځم حقيقي خرابي د نه پوهېدلو او بدعت د بدعت د نه بللو څخه پيدا کيږي له دې ځکه زه تر ټولو مخکي د بدعت تعريف او د هغه حقيقت ليکم.

ان اردت الاصلاح ما استطعت و ما توفيقي الابالله العلى العظيم.

مفتي محمد شفيع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت عیبونه

بدعت څه دی

بدعت په لغت کي هر نوي شي ته وايي هغه كه په عباداتو كي وي او كه په عاداتو كي د شريعت په اصطلاح كي د عبادت يوې داسي نوي جوړ شوي طريقې ته وايي چي د زيات ثواب په نيت تر نبي عليه السلام او تر خلفاء راشدينو وروسته غوره شوي وي او د صحابه كرامو په زمانه كي پر هغه عمل نه قولاً نه فعلاً نه صراحتاً او نه اشارتاً ثابت وي د بدعت دغه تعريف د علامه بركويي د طريقه محمديه څخه او د علامه شاطبي د اعتصام څخه اخيستل شوي دي معلومه شوه چي د عاداتو او ديني ضرورتو لپاره چي نوي آلات او طريقې هره ورځ جوړيږي هغه د شرعي بدعت سره هيڅ سمون نه خوري ځكه چي د عبادت پر طريقه او د ثواب په نيت نه كيږي او دغه ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایز او مباح دي په دې شرط چې د یوه شرعي حکم مخالف نه وي او دا هم معلومه شوه چې کوم عبادات چې د نبي علیه السلام یا صحابه کرامو څخه قولاً فعلاً صراحتاً یا اشارتاً ثابت وي هغه ته بدعت نه شي ویل کېدای دا هم معلومه شوه چې د کوم کار ضرورت د نبي په زمانه کې نه وو وروسته د یو دیني مقصد لپاره اړتیا ولیدل شي هغه هم بدعت نه دی لکه دیني مدارس او تعلیمونه تبلیغي انجمنونه او د دین د نشر او اشاعت اداري یا د قرآن او حدیث پوهنه صرف و نحو ادب عربي او د فصاحت او بلاغت فنون یا د اسلام د مخالفو فرقو د جواب ویلو لپاره د منطق او فلسفې کتابونه لوستل یا د جهاد لپاره نوي وسلې او نوي طریقې ایجادول د جنګ تعلیم ورکول دا ټول شیان په عباداتو کې شمار دي او د نبي علیه السلام او د صحابه کرامو په زمانه کې نه وه مګر بیا هم بدعت نه دی خبره دا ده د وخت په تېرېدو سره چې څنګه اړتیا پیدا کېدله عالمانو مناسب تدبیرونه او صورتونه خپلول موږ وایو چې دغه ټول شیان په خپل ذات کې عبادات دي نه یې څوک د زیات ثواب په نیت کوي بلکې هغو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عباداتو د وسیلې په حیثیت عبادت ویل کیږي یعني په
دین کي نوی کار نه دی بلکي د دین لپاره نوی کار دی په
حدیث کي په دین کي د نوي کار منع راغلې ده یعني دیو
منصوص دیني مقصد د پوره کولو لپاره د اړتیا له مخی یو
نوی صورت خپلول منع نه دی معلومه شوه چي د کومو
کارونو اړتیا د نبي علیه السلام په زمانه کي او په وروسته
زمانه کي یو راز وو په هغه کي داسي طریقه را ایستل چي
د نبي علیه السلام او صحابه کرامو څخه ثابت نه وي هغه
ته بدعت وایي په قرآن او حدیث سره منع او ناروا بلل
کیږي مثلا د درود او سلام لپاره ولاړیدل په پابندۍ سره
ویل فقیران مړول د جماعت د لمانځه وروسته څو ځله په
پابندي سره دعا کول د ثواب لپاره په څلویښتمه ورځ
خیرات ورکول او د داسي نورو شیانو پابندي کول په
رجب شعبان او نورو بزرګو شپو کي له ځانه جوړ کړي
لمونځونه کول پر قبرونو څراغان لګول د ځانه جوړ کړي
شیان د فرضو او واجبو په شان ګڼل او په دغه کي ګډون
نه کوونکی ملامتول او ملعون ورته ویل پیغور ورکول
معلومه خبره ده چي درود او سلام صدقه خیرات مړو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثواب د رسیدو لپاره په بزرګو شپو کي لمونځ او عبادت کول تر لمونځو وروسته څو ځله دعا غوښتل عبادات دي څنګه چي نن عباداتو اړتیا ده د اصحابو په زمانه کي هم ورته اړتیا وه د نبي علیه السلام اصحابو هم د نن د مسلمانانو په شان د عبادت شوق درلود څوک دعوه کولای شي چي هغه تر اصحابو زیات د عبادت شوق لري حذیفه بن یمان رض فرمایي:

کل عبادة لم یتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم فلا تعبدوها فان الاول لم یدع الاخر مقال اتقوا الله یا معشر المسلمین وخذوا بطریق من کان قبلکم.

کوم عبادت چي اصحابو نه دی کړی هغه مه کوئ ځکه چي مخکنیو د وروستنیو لپاره هیڅ شی نه دي پري ایښی چي هغه دې پوره کړي ای مسلمانانو! د خدایه وبېرېږئ د پخوانیو خلکو طریقې خپلي کړئ.

د دې مضمون روایت له عبدالله بن مسعود رض څخه هم منقول دی.[1]

۱: اعتصام للشاطبي ص ۳۱۰ ج ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه

ورته وګورئ دغه ټول کارونه د نبي علیه السلام په زمانه کي د عبادت په ډول جاري وه له هغه پر ته یوه بله داسې طریقه خپلول چي نبي علیه السلام او د هغه اصحابو نه وي کړې د دې فلسفه او حکمت څه شی دي آیا مقصد یې دادي چي د دغو عباداتو نوې طریقې نبي علیه السلام او اصحابو ته معلومې نه وې ډېر خلک دي هغه طریقې کوي چي اسلافو نه دي کړي دوی یې کوي او غوره کړي یې دي.

په دین کي بدعت دا معنیٰ لري چي نعوذبالله نبي علیه السلام نه پوهېده او پر هغه د خیانت د تور لګولو معنیٰ لري آیا هغه پوهېده مګر خلکو ته یې نه ویل آیا د بدعت د را ایستلو دا مطلب نه دی چي نبي علیه السلام په دین کي بخل خیانت او د رسالت په تبلیغ کي کوتاهي کړې ده امام مالک رحمة الله علیه فرمایي څوک چي یو بدعت جوړوي هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دعوه کوي چې نبي علیه السلام په دین کې خیانت کړی دی (نعوذ بالله) او ټولې خبرې یې نه دي ښودلې.

بدعت غوره کول دا اعلان دی چې درسالت په زمانه کې دین بشپړ نه وو بلې خوا ته قرآن اعلان کوي:

اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

[مایده ۳]

ژباړه: — نن ورځ پوره کړ ما تاسي لره دین ستاسي.

بلې خوا ته د عباداتو نوي لارې را وزي او دا دعوه کوي چې د اسلام شریعت اوس بشپړېږي آیا مسلمان دا منلای شي باور وکړئ د عبادت کومه طریقه چې نبي علیه السلام او اصحابو نه وي کړې هر څونه که په زړه پوري وي هغه د نبي علیه السلام په نزد ښه نه ده په دې اړه امام مالک رحمة الله علیه داسي فرمايي:

مالم يكن يومئذٍ دينا لايكون اليوم ديناً.

کوم کار چې په هغه زمانه کې دین نه بلل کېده نن هم دین نه دی هغوی خو دا طریقې معاذالله د نه پوهېدلو له کبله پرې ایښې وې نه یې د کاهلۍ یا غفلت له کبله بلکې ناسمي مضرري یې بللې ځکه یې پرې ایښې دي عمر بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالعزیز رحمه الله علیه په یوه مکتوب کي لیکي چي که یو
څوک د ماښام د درو رکعتو پر ځای څلور رکعته او د
سهار د دوو فرضو رکعتو پر ځای درې یا څلور رکعته
وکړي یا روژه د ماښام پر ځای تر ماخوستنه ونیسي دا د
مسلمان له نظره ناروا دی که څه هم هغه کس په ظاهره
کومه ګناه نه ده کړې یو څه تسبیحات یې زیات ویلي
دي زیات ذکرونه یې کړي دي ولي هغه ته ناروا وویل شي
هغه د نبي علیه السلام ښودل شوی عبادت زیات کړی
دی او د عبادت بڼه یې وربدله کړې ده د هغه د فعل څخه
داسي بریښي چي د نبي علیه السلام شریعت بشپړ نه وو
اوس ده بشپړ کړ یا نبي علیه السلام په امانت کي کوتاهي
کړې ده چي د عبادت دغه ګټوره طریقه یې خلکو ته نه
ده ښودلې اوس غور وکړئ چي په لمانځه کي د درو
رکعتو پر ځای څلور رکعته په عبادت کي زیاتوب څه
توپیر لري چي د نبي علیه السلام او اصحابو څخه یې هیڅ
نقل نه وي په شرعي عباداتو کي له خپلي خوا شرطونه
زیاتول په شریعت کي بدلون او تحریف دي ځکه یې په
شدت سره رد کړی دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت د دين د بدلولو لاره ده

د بدعت تر ټولو لويه خرابي دا ده که خلکو ته په عباداتو کي د نويو طريقو د ايجادولو اجازه وشي دين بدليږي وروسته نه معلوميږي چي اصل عبادت چي نبي عليه السلام بيان کړی دی هغه څنګه کيده؟

د تيرو امتو د دين د بدليدو تر ټولو لوی سبب دا وو چي هغو د خپل کتاب او د پيغمبر په ښودلي عبادت کي له خپلي خوا د عبادت نوی طريقې را ايستلې د هغو دا رسم جاري وو وروسته د اصل دين او نوي ايجاد شوي شيانو هيڅ توپير نه کيده اسلامي شريعت نفل د فرضو څخه بيل کړي دي اسلامي شريعت د هري فتنې دروازه تړلې ده او د دين د فساد لاري يې دړولي دي دغه بندوبست يې هم کړی دی چي د فرضو او نفلو تر منځ توپير وي د حقيقت په اعتبار سره هم او د صورت په اعتبار سره هم په لمونځو کي د نبي عليه السلام او اصحابو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عادت وو چي په مسجد کي يې يوازي فرض لمونځ په جماعت سره کاوه د نوافلو او سنتو لپاره کورته تلل تر کومو لمونځو وروسته چي سنت يا نفل نشته په هغه وخت کي تر لمانځه وروسته په مسجد کي کښيښستل يا يې يوه وظيفه کوله د لمانځه پر طريقه مخ پر قبله نه کښېناستل بلکه راسته يا چپه خوا ته وګرځېدل تر څو د ليري څخه هر څوک پوه شي چي د فرض لمانځه ختم شوی دی سنت طريقه همدغه ده چي نفل او نفلي عبادت په کور کي وشي او که په مسجد کي سنت کوي هم سنت طريقه دا ده چي د فرض لمانځه د جماعت حيثيت ختم شي صفونه مات شي خلک مخ او شا ته شی بيا سنت وکړي او دغه راز روژه د صبح صادق څخه بيا تر لمر لوېدو ده ليکن خلک د شپې بيديرۍ په بيدو خو څوک خوراک نه کوي د روژې غوندي کيفيت وي ځکه د پيشلمي خوراک سنت دی تر څو د خوب او د پيشلمي توپير سره وشي روژه له صبح صادقه پيليږي ځکه پيشلمي په آخر وخت کي مستحب دي دغه راز چي لمر لوېده يقيني شي ژر روژه مات په کار دی ځنډ يې مکروه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي تر څو د روژې د عبادت سره زاید وخت زیات نه شي
نن هم دغه شیان الحمدلله په مسلمانانو کي جاري دي
مګر د جهالت او د نه پوهېدو له کبله خلک له حقیقته
ناخبره دي د سهار او د مازیګر تر لمونځو وروسته عموماً
د مسجدو امامان مخ له قبلې څخه ګرزوي مګر دې ته يې
فکر نشته چي د ګرزېدو غرض د دې اعلان دی چي فرض
ختم شو هر څوک اختیار لري چي څه کوي هغه وکړي
چیري چي ځي ولاړ شي مګر هغه ټول جماعت يې
پابند کړی وي تر څو چي درې دعاوې په جماعت سره نه
وکړي تر هغو ټول په انتظار ناست وي بیا په دغه دعاوو
کي د خاصو خاصو شیانو پابندي وي لکه فرض تر څو
چي هغه دعاوي و نه کړي خلک فکر کوي د لمانځه یوه
برخه پاته ده دا له شریعته سرغړونه ده دعاګاني او
وظیفې يې د فرض لمانځه سره داسي مښلولي دي لکه د
لمانځه برخه چي وي تر څو چي امام د مقتدیانو سره یو
ځای وظیفې او دعاګاني و نه کړي د هغوی ټولو لمونځ
بشپړ نه بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت حسنه او بدعت سيئه

په صحيح حديث کي دي.
کل بدعة ضلالة وکل ضلالة في النار.
هر بدعت گمراهي ده او هره گمراهي په جهنم کي ده.
معلومه شوه چي په شرع کي هر بدعت گمراهي ده اصطلاحي بدعت ته بدعت حسنه نه وايي البته په لغوي معني کي هر نوي شي ته بدعت وايي په دغه اعتبار سره هغه شيانو ته بدعت حسنه وايي چي صراحةً د نبي عليه السلام په زمانه کي نه وه وروسته د يوې اړتيا له کبله عملي شوه لکه په اوس دور کي چي ديني مدرسې دي په هغو کي درس او تدريس د ښووني اصل بنسټ د نبي عليه السلام څخه ثابت دي پخپله نبي عليه السلام فرمايي:
انما بعثت معلماً.
زه معلم راليږل شوی يم.
د مدرسو ودانول او په هغه کي خلکو ته تعليم ورکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوس دور کې ډېر مهم ګرځېدلی دی د نبي علیه السلام او د اصحابو په زمانه کې مدرسو ته اړتیا نه وه نن اړتیا ده د سنت د ژوندي کېدو لپاره مدرسې دي ځکه د مدرسې غوندي شیان په بدعت کې نه راځي لیکن د لغوي معنٰی له کبله چې څوک بدعت ورته وایي بدعت حسنه ورته وایي عمر رض د تراویحو جماعت ولید د لغوي معنٰی په اعتبار یې وفرمایل:

نعمت البدعة هذه.

دغه ښه بدعت دی.

عمر فاروق رض او ټولو ته خرګنده وه چې نبي علیه السلام په بل چاپسې هم تراویح کړي دي خپله یې هم کړي دي او تاکید یې هم کړی حقیقتاً اوشرعاً هلته د بدعت هیڅ احتمال نه وو البته د نبي علیه السلام په زمانه کې د یو خاص عذر له کبله په جماعت سره د تراویحو داسي بندوبست نه وو لکه وروسته چې د نبي علیه السلام د ښووني سره سم وشو په ظاهري او لغوي لحاظ دواړو سره دغه کار نوی وو عمر فاروق رض دې ته بدعت خسنه وویل د بدعت حسنه تر دې زیات بل تصور په اسلام کې نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلای بس همدغه دی امام مالک رحمة الله علیه فرمايي:

من ابتدع بدعة یراها حسنه فقد زعم ان محمد صلی الله علیه وسلم خان الرسالة لان الله تعالی یقول (الیوم اکملت لکم دینکم) فمالم یکن یومئذٍ دیناً لا یکون دیناً الیوم.[1]

د دې عبادت مطلب دا دی که یو چا بدعت ایجاد کړ هغه یې ښه وباله په تحقیق سره هغه پر نبي علیه السلام باندي په رسالت کي د خیانت ګمان کړی دی او ذکر شوی آیت هم پر دغه ګواه دی چي دین پوره شوی دی کوم کار چي په هغه زمانه کي دین نه وو نن هم دین نه دی د عمر رض وینا یا د نورو بزرګانو ویناوي دلیل ګرځول او ډول ډول بدعتونه د بدعت حسنه په نامه جوړولو ته اسلام هېڅکله اجازه نه ورکوي کوم شی چي په شریعت کي بدعت دی هغه مطلق ناروا دی البته په بدعاتو کي توپیر شته ځیني سخت حرام او شرک ته نژدې دي ځیني مکروه تحریمي دي ځیني تنزیهي دي په قرآن او احادیثو سره او په اثار د اصحابو او تابعینو او امامانو سره په دین کي د بدعاتو او محدثاتو خرابي او دهغه څخه د پرهیز

۱: اعتصام اول ټوک ۴۸ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاکید او بې شمیره قراني آیتونه او روایات موجود دي خوله هغو څخه ځینې دلته رانقلوو.

د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کي

علامه شاطبي رح په الاعتصام کي ډېر آیتونه پر دغه موضوع راټول کړي دي له هغو څخه دوه آیته دلته راوړو.

مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُواْ دِينَهُمۡ وَكَانُواْ شِيَعٗاۖ كُلُّ حِزۡبِۭ بِمَا لَدَيۡهِمۡ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

[روم ۳۲]

ژباړه: – له هغه کسانو څخه چي تار په تار کړی يې دی دين خپل او شوي دي دوی ډلي ډلي هره يوه ډله په هغه دين چي دوی څخه دی خوشالېدونکي دي.

بي بي عايشه رض د دې آيت تفسير د نبي عليه السلام څخه نقلوي چي د بدعتيانو ډله ځني مراد ده.(۱)

قُلۡ هَلۡ نُنَبِّئُكُم بِٱلۡأَخۡسَرِينَ أَعۡمَٰلًا ﴿١٠٣﴾ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعۡيُهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ يَحۡسَبُونَ أَنَّهُمۡ يُحۡسِنُونَ صُنۡعًا ﴿١٠٤﴾

۱: اعتصام مخ ۶۵ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

[کهف: ۱۰۳-۱۰۴]

ژباړه:- ووایه ته چي آیا خبر کړم زه تاسي په زیانکارانو باندي له جهته د عمله هغه کسان دي چي ضایع شوې ده سعي د دوی په ژوندون نژدې کي او دوی ګمان کوي چي بېشکه دوی نیک کوي کار.

علي کرم الله وجهه او سفیان ثوري اونورو د اخسرین اعمالا تفسیر په اهل بدعت سره کړیدي او بیشکه په دغه آیت کي د بدعتانو پوره نقشه عکس شوېده چي د ځانه جوړونکي شیان نیکي بولي او په هغه خوشاله وي چي موږ د آخرت ګټه ترلاسه کوو حالانکه د الله او د هغه د رسول په نزد د هغه اعمال هیڅ وزن او ثواب نه لري بلکه بر عکس ګناه تمامیږي. د بدعت د خرابي او د هغه د ردېدو په هکله د حدیثو روایات بې شمیره دي چي له هغو څخه یو څو روایات دلته لیکل کیږي:

(۱) په صحیح بخاري کي بي بي عایشه رض روایت کوي چي نبي علیه السلام وفرمایل:

من احدث فی امرنا مالیس منه فهو رد.[1]

۱: اعتصام دبخاري په حواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: – څوک چي زموږ په دين کي نوی شی داخل کړي چي مخکي داخل نه وي هغه مردود دی.

۲۰: – امام مسلم له جابر بن عبدالله رض څخه روايت کوي چي نبي عليه السلام په خپله خطبه کي وفرمايل:

امابعد فان خير الحديث كتاب الله وخير الهدى هدى محمد و شر الامور محدثاتها و كل بدعة ضلالة اخرجه مسلم و في رواية النسايي كل محدثة بدعة و كل بدعة في النار.[۱]

ژباړه: – له حمد وصلوة وروسته وپوهيږئ چي تر ټولو ښه کلام د الله کتاب دی او تر ټولو ښه لاره د محمد ﷺ ده او بد کار بدعتونه جوړول دی او هر بدعت ګمراهي ده په نسايي کي روايت دی چي هر نوی جوړشوي شی بدعت دی او هر بدعت په جهنم کي دی.

عمر رض هم په خپله خطبه کي دغه توري ويل او عبدالله بن مسعود رض په خطبه کي تر ذکر شوو تورو وروسته داهم ويل:

انكم ستحدثون ويحدث لكم فكل محدث ضلالة و كل ضلالة في النار.[۲]

۱: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱

۲: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:- یعنې تاسي به هم نوي نوي کارونه راوباسئ اوخلک به ستاسو لپاره په عبادت کي نوي نوي طریقې او صورتونه راوباسي ښه پوه شئ چي هره نوې طریقه د عبادت ګمراهي ده او د هري ګمراهۍ ځای جهنم دی.

۳:- په صحیح مسلم کي له ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت دی چي نبي علیه السلام وفرمایل:

من دعا الی الهدی کان له من الاجر مثل اجور من یتبعه لاینقص ذالک من اجورهم شیئا ومن دعا الی ضلالة کان علیه من الاثم مثل اثام من یتبعه لاینقص ذالک من اثامهم شیئا.

ژباړه:- څوک چي خلک د هدایت صحیح لاري ته راوبولي د هغه ټولو خلکو د عمل ثواب ده ته رسیږي چي د ده اتباع وکړي د دې پرته چي د هغو په ثواب کي یو څه کمبوت راوستل سي او څوک چي د یوې ګمراهۍ خوا ته خلکو ته بلنه ورکړي پر هغه باندي د هغه ټولو خلکو ګناه لیکل کیږي چي د ده اتباع کوي پرته د دې چي د هغو په ګناهونو کي یو څه کمبوت راوستل سي.

د بدعتو نوي نوي طریقې را ایستل او خلک د هغو خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته رابلونکي دي پر دغه بد انجام فکر وړي چي يوازي خپل ځان بلکه ځومره مسلمانان چي په اخته سي د هغو ټولو ګناه هم ورباندي ده.

۴: – ابو داؤد او ترمذي د حضرت عرباض بن ساريه رض څخه په صحيح سندو روايت کړی دی چي يوه ورځ نبي عليه السلام خطبه راکړه چي په هغه کي يې ډېر اثر لرونکی او جامع نصيحت وکړ زموږ تر سترګو اوښکي را تويه سوې او زړونه مي وبېرېدل ځينو ناستو خلګو وويل اې د الله رسوله! (صلی الله عليه وسلم) نن وعظ خو داسي دی لکه د رخصتېدو وصيت چي وي ته وموږ ته راوښووه چي موږ آينده څرنګه ژوند تېر کړو نبي عليه السلام وفرمايل:

اوصيکم بتقوی الله والسمع والطاعة لو لاة الامروان کان عبدا حبشيا فان من يعش منکم بعدی فسيری اختلافا کثيرا فعليکم بسنتی و سنة الخلفاء الراشدين المهديين تمسکوا بها و عضوا عليها بالنواجذ و اياکم و محدثات الامور فان کل محدثة بدعة و کل بدعة ضلالة.[۱]

ژباړه: – زه تاسو ته وصيت کوم د الله جل جلاله څخه د

۱: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیړېدو او د اسلام د احکامو د اطاعت کولو که څه ستاسو حاکم حبشي مریي هم وي، ځکه په تاسو کي چي کوم خلګ زما وروسته ژوندي وي هغوی به ډېر اختلاف ویني ځکه تاسي زما سُنت او زما وروسته د خلفاء راشدینو مهدیینو سُنت خپل کړئ او دا ټینګ ونیسئ او په دین کي نوي طریقو څخه ځانونه وساتئ ځکه چي په عبادت کي هره نوې طریقه بدعت دی او هر بدعت ګمراهي ده.

۵ :- بي بي عایشه رض فرمایي چي څوک یوه بدعتي ته ورغلی او د هغه عزت یې وکړ ګوا ده د اسلام په نړولو کي د هغه مرسته وکړه. (۱)

٦ :- حسن بصري رحمة الله علیه فرمایي چي د نبي علیه السلام وینا ده چي که تاسي غواړئ چي پر پل صراط باندي نه وځنډېږئ او نیغ جنت ته ولاړ سئ د الله په دین کي پخپله رایه سره هیڅ نوې طریقه مه راباسئ. (۲)

۷ :- د آجري په کتاب السنه کي له معاذ بن جبل رض څخه روایت دی چي نبي علیه السلام وفرمایل:

۱: اعتصام للشاطبي اول ټوک مخ ۷۴

۲: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذا حدث فی امتی البدع، و شتم اصحابی، فلیظهر العالم علمه فمن لم یفعل فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین.(۱)

ژباړه: – کله چي زما په امت کي بدعتونه پیدا سي او زما اصحابو ته بد وویل سي د هغه وخت پر عالم باندي لازم دی چي خپل علم ښکاره کړي او څوک چي داسي نه وکړي پر هغه لعنت دی د الله او د ملایکو او د ټولو انسانانو.

عبدالله بن حسن وفرمایل چي ما له ولید بن مسلم څخه پوښتنه وکړه چي په حدیث کي د اظهار علم څخه څه مراد دی؟ وې فرمایل سُنت.

۸: – حذیفه بن یمان رض وفرمایل چي د مسلمانانو لپاره د کومو شیانو چي زه خطر لرم په هغو کي تر ټولو څخه زیات خطرناکه دوه شیان دي یو دا چي یو شی دوی ویني هغه ته پر هغه شي باندي غوره توب ورکړي چي دوی ته د نبي علیه السلام د سُنت څخه معلوم دی دویم دا چي دوی په غیر شعوري توګه ګمراه سي.

سفیان ثوري رحمة الله علیه وفرمایل دغه خلک بدعتیان دي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹:– حذیفه رض وفرمایل قسم په خدای چي په آینده زمانه کي بدعتونه دا رنګه خوریږي چي که یو څوک دغه بدعت پرېږدي خلک به وایي چي تا سُنت پرېښود. (۱)

۱۰:– عبدالله بن مسعود رض وفرمایل اې خلکو! بدعت مه خپلوئ او په عبادت کي مبالغه مه کوئ پخوانی طریقې ټینګي ونیسئ هغه شی خپلوئ چي د سُنت له رویه یې تاسي پېژنی او کوم یو چي دا رنګه نه پېژنی هغه پرېږدئ.

۱۱:– عبدالله بن عباس رض فرمایي چي آینده پر خلکو باندي هیڅ نوی کال نه راځي چي په هغه کي دوی یو بدعت ایجاد نه کړي او یو سُنت مړ نه کړي تر دې حده چي بدعتونه ژوندي او سُنتونه مړ سي. (۲)

۱۲:– حسن بصري رحمة الله علیه فرمایي چي بدعتي څومره زیات په روژې او لمانځه کي مجاهده کوي هغومره له الله تعالی څخه لیري کیږي، دا یې هم وفرمایل چي د بدعتي سره مه کښېنئ چي هغه ستاسو زړونه در ناروغه کوي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ ۹۰

۲: اعتصام اول ټوک مخ ۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳ :– سفیان ثوري رحمة الله علیه فرمایي هیڅ وینا د عمل پرته نېغه نه ده.او هیڅ وینا او عمل د نیت پرته نېغ نه دی او هیڅ وینا، عمل او نیت تر هغه وخته پوري نېغ نه دی ترڅو چي هغه د سُنت په برابر نه وي.

۱۴ :– ابو عمرو شیباني رحمة الله علیه فرمایي بدعتي ته د توبې توفیق نه په برخه کیږي.

(ځکه چي هغه خپله ګناه نه ګڼي توبه پر څه وکړي).

۱۵ :– عمر بن عبدالعزیز رحمة الله علیه دا وینا د امام مالک رحمة الله علیه او د وخت د ټولو عالمانو په نزد همېش د یاد ساتلو وړ ده:

سن رسول الله صلی الله علیه وسلم سننا و ولاة الامر من بعده سننا الاخذ بها تصدیق لکتاب الله واستکمال لطاعة الله، و قوة علی دین الله، لیس لاحد تغییرها ولا تبدیلها ولا النظر فی شئ خالفها، من عمل بها مهتد و من انتصر بها منصور و من خالفها اتبع غیر سبیل المومنین، و ولاه الله ما تولی واصلاه جهنم و ساءت مصیرا.

ژباړه:– نبي علیه السلام یو ځو سُنتونه جاري کړل او د نبي علیه السلام وروسته خلفاء راشدینو یو ځو سُنتونه جاري کړل دا خپلول د کتاب الله تصدیق او د الهي طاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکمیل او د الله په دین کې قوت ترلاسه کول دی په هیڅ ډول په دې کې نه بدلون روا دی او نه د دې خلاف یو شي باندې نظر کول روا دی څوک چې پر دې عمل کوي هدایت موندې او څوک چې د دغه سُنتو په مرسته د الله تعالی مرسته ترلاسه کول وغواړي د هغه مرسته کیږي او څوک چې د دې خلاف وکړي هغه د مسلمانانو له لارې څخه مخالف لاره خپله کړه الله تعالی هغه د هغه په اختیار او خوښه پرېږدي بیا یې په دوزخ کې سوځوي او دوزخ بد ځای دی.

بدعتونه د اولیاوو په نظر کې

د بدعاتو او محدثاتو ایجاد کوونکي او پر دې باندې تلونکي عموماً د اولیاوو او د طریقت د مشایخو پناه اخلي او دا بدعتونه د هغوی خوا ته منسوبوي تر دې حده چې د ډیرو خلکو دا فکر دی چې طریقت او شریعت دوه برخلافه شیان دي ډېر احکام چې په شریعت کې ناروا دي د طریقت خاوندان یې روا ګرځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یوه خطرناکه تېروتنه ده چي په دې کي د اخته کېدو وروسته د دین او ایمان خبر نسته ځکه چي یوازي شریعت انسان له ټولو ګمراهیو څخه بچ کوي کله چي د شریعت مخالفت روا وګڼل سو بیا په هري ګمراهۍ کي اخته کېدل اسانه دي.

ځکه مناسب راته معلوم سو چي د بدعت په غندني کي او د سُنت د اتباع په تاکید کي د اولیاوو او د طریقت د مشایخو ویناګاني د کفایت قدر جمع کړل سي چي خلک د دغه تېروتني څخه بچ سي چي د طریقت مشایخ بدعات بد نه ګڼل یا د سُنت په اتباع کي سُست وه په دې هکله علامه شاطبي رحمة الله علیه په خپل کتاب الاعتصام اول ټوک مخ۱۰٦ کي یو مستقل فصل جوړ کړی دی چي په هغه کي د پخوانیو اولیاوو ویناګاني د بدعت د غندني په هکله جمع کړي دي زموږ لپاره د دغه ویناګانو ژباړه کافي ده.

امام طریقت فضیل بن عیاض رحمة الله علیه

فضیل بن عیاض رحمة الله علیه فرمایي چي څوک د یوه بدعتي سره کښېني حکمت یې نه په برخه کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه

یو چا پوښتنه ورځخه وکړه چي حق تعالی په قرآن شریف کي د دعا د قبلولو قول کړی دی:

ادعونی استجب لکم.

مګر موږ د ځیني کارو لپاره له ډیري مودې څخه دعا کوو نه قبلیږي، د دې څه سبب دی؟ ده وفرمایل ستاسي زړونه مړه سوي دي او د مړه زړه دعا نه قبلیږي او د زړه د مرګ لس سببونه دي:

اول دا چي تا حق تعالی وپېژندی خو د هغه حق دي ادا نه کړ.

دویم دا چي تا د الله کتاب ووایه خو پر هغه دي عمل نه وکړ.

دریم دا چي تا د نبي علیه السلام د میني دعوه وکړه خو د نبي علیه السلام سُنت دي پرېښود.

څلورم د شیطان د دښمنۍ دعوه دي وکړه خو په کارو کي دي د هغه موافقت وکړ.

پنځم تاسي وایاست چي موږ د جنت غوښتونکي یو خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لپاره عمل نه کوی، دا رنګه پنځه شیان يې نور ور وشمېرل.

د دغه حکایت د نقلولو څخه غرض دا دی چي ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه د سُنت پر پښبودل د زړه د مړګ سبب ګرځوي.

ذوالنون مصري رحمة الله علیه

فرمايي چي د الله جل جلاله د میني نخښه دا ده چي اخلاق، اعمال او په ټولو کارو او سُنتو کي د نبي علیه السلام اتباع وکړل سي وې فرمایل چي د خلګو د فساد سبب شپږ شیان دي یو دا چي د آخرت د عمل په هکله د دوی همت او نیتونه ضعیفه سوي دي دویم دا چي د دوی بدنونه د دوی د خواهشاتو ځای ګرځېدلي دي دریم دا چي په دنیاوي سامانو کي د مودو مودو د انتظام کولو په فکر کي بوخت دي حالانکه عمرونه يې لږ دي څلورم دا چي د الله جل جلاله پر رضا يې د مخلوق رضا ته وړاندي توب ورکړی دی پنځم دا چي د خپلو ایجاد کړو شیانو تابع سوه او د نبي علیه السلام سُنت يې پرېښود شپږم دا چي په پخواني مشایخو او بزرګانو کي که د یو چا څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه تېروتنه وسوه خلکو همدا خپل مذهب وګرځوی د دوی دغه فعل يې د ځان لپاره حجت وګڼی او د دوی پاته ټول فضايل او مناقب يې هېر کړل.

يوه چا ته يې نصيحت وکړ چي تا ته په کار دی چي د الله جل جلاله د فرضو او واجباتو په زده کړه او د هغو پر عملي کولو باندي تر ټولو زيات زيار وباسې او له کوم شي څخه چي الله جل جلاله ته منع کړی يې هغه ته مه ورځه ځکه چي د الله جل جلاله د عبادت هغه طريقه چي ده پخپله ښودلې ده له هغه طريقې څخه ډېره غوره ده چي ته يې د خپل ځان لپاره پخپله جوړوې او دا ګڼې چي زموږ لپاره په دې کي ډېر زيات ثواب دی لکه څنګه چي ځيني خلګ د سُنت خلاف د رهبانيت طريقه خپلوي.

د بنده فريضه دا ده چي همېش دي د خپل باداړ پر امر نظر وساتي او هغه دي په خپلو ټولو معاملو کي فيصله کوونکی وګرځوي او د کوم شي څخه چي هغه راګرځولی دی د هغه څخه دي ځان وساتي.

نن سبا خلګ د ايمان د خوږلت او باطني طهارت څخه فقط دغه شي راګرځولي دي چي دوی فرائض او واجبات معمولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼلو سره یې دومره پابندي نه کوئ څومره چې په کار دی.

بشر حافي رحمة الله علیه

فرمايي چې زه یو پلا په خوب کې د نبي علیه السلام په زیارت مشرفه سوم نبي علیه السلام وفرمایل اې بشره! ته خبر یې چې حق تعالی وتا ته د خپل وخت پر ټولو خلګو باندي فضیلت له څه سبب څخه درکړی دی ما وویل اې د الله رسوله! (صلی الله علیه وسلم) زه خبر نه یم نبي علیه السلام وفرماي د دغه فضیلت سبب دا دی چې ته زما د سُنت اتباع کوې او د نیکو خلګو عزت کوې او د خپلو ورونو خیر خواهي کوې او زما د اصحابو او اهل بیتو سره مینه ساتې.

ابوبکر دقاق رحمة الله علیه

ابوبکر دقاق رحمة الله علیه چې د جنید بغدادي رحمة الله علیه د زمانې دی فرمايي چې یو پلا زه په هغه میدان کې تېرېدم چیري چې بني

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرایل ځلوېښت کاله په قدرتي توګه محاصره وه او دباندي نه سوای وتلای دغه ځای ته د تیهه شېله ویل کیږي دغه وخت زما په زړه کي دا خطر پیدا سو چي علم حقیقت د علم شریعت خلاف دی ناڅاپه یو غیبي ږغ مي واورېد:

کل حقیقة لا تتبع بالشریعة فهی کفر.

ژباړه: – د کوم حقیقت موافقت چي شریعت نه وکړي هغه کفر دی.

ابو علي جوازني رحمة الله علیه

فرمایي چي د بنده د نیک بختی نخښه دا ده چي پر ده باندي د الله جل جلاله او د هغه د نبي (صلی الله علیه وسلم) اطاعت اسانه سي او د ده افعال د سنت په برابر سي او ده ته د نیکو خلکو ملګرتیا په برخه سي او د خپلو قریبانو او دوستانو سره د ښو اخلاقو توفیق یې په برخه سي او د الله جل جلاله د مخلوق سره یې ښه عمومي وي او د مسلمانانو خوا خوږي یې عادت وي او د خپلو وختونو ساتنه کوي (یعني خپل وخت نه ضایع کوي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چې د سُنت د اتباع طریقه څنګه ده؟ وې فرمایل د بدعتو څخه ځان ساتل او د هغه عقایدو او احکامو اتباع چې پر هغه باندې د اسلام د اولینو عالمانو اجماع ده او د هغو اقتداء لازم ګڼل.

ابوبکر ترمذي رحمة الله علیه

فرمایي چې د همت کمال د هغه د ټولو صفتونو سره د محبت د خاوندانو ماسیوا هیچا ته ترلاسه سوی نه دی دا درجه دوی ته محض د سُنت د اتباع او د بدعت د پرېښودلو له کبله ترلاسه سوه ځکه چې نبي علیه السلام تر ټول مخلوق څخه زیات د همت خاوند او تر ټولو څخه زیات واصل الی الله وو.

فایده:- د صوفیانو په اصطلاح کي همت تصرف او توجه ته وایي چې معنا یې دا ده چې یو څوک د خپل تخیل قوت د یوه کار د کېدو یا نه کېدو خوا ته جمع کړي، دلته ممکن دی چې همدغه مراد وي خو د نبي علیه السلام څخه د تصرف او همت اصطلاحي استعمال هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای صراحتاً ثابت نه دی ځکه غالباً دلته د همت لغوي معنا مراد ده یعني د دین په کارو کي چسپاندي او ټینګوالی، والله سبحانه و تعالی اعلم.

ابو الحسن وراق رحمة الله علیه

فرمایي چي بنده الله جل جلاله ته یوازي د الله جل جلاله په مرسته او د هغه د خوږ نبي صلی الله علیه وسلم د امرونو د اقتداء په مرسته رسېدلای سي او څوک چي د الله جل جلاله سره د وصل کېدو لپاره د نبي علیه السلام د اقتداء ماسیوا بله طریقه خپله کړي هغه د هدایت د ترلاسه کولو لپاره ګمراه سو.

ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه

دغه بزرګ د عبدالله مغربي رحمة الله علیه او ابراهیم خواص رحمة الله علیه په ملګرو کي دی د بدعاتو څخه سخته کرکه کوونکی او پر بدعتیانو باندي سخت رد ویونکی د کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سُنت پر طریقې باندې ټینګ ولاړ وو او د پخواني امامانو او مشایخو طرز یې لازم ګڼی تر دې حده چې د عبدالله بن منازل رحمة الله علیه د ده په هکله فرمایي چې ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه پر ټولو فقراوو او د اداب او معاملات پر خاوندانو باندې د الله جل جلاله لخوا یو حجت دی.

ابو عمر زجاجي رحمة الله علیه

دی د زاهدانو نامتو امام جنید بغدادي رحمة الله علیه او سفیان ثوري رحمة الله علیه د ملګرو څخه دې فرمایي د جاهلیت په وخت کې د خلکو دا رواج وو چې د هغه شیانو اتباع یې کوله چې د دوی عقلونو به ښه ګڼل بیا نبي علیه السلام راغی او دوی ته یې د شریعت د اتباع کولو وفرمایل نو صحیح او سالم عقل هغه دی چې د شریعت ښه، ښه وګڼي او د شریعت مکروهات ناخوښه وګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه

فرمایي ما دېرش کاله مجاهده وکړه خو ما ته هیڅ مجاهده تر علم او د علم تر اتباع څخه زیاته سخته معلومه نه سوه که د عالمانو اختلاف نه وای زه په مصیبت کي لوېدم بې شکه د عالمانو اختلاف رحمت دی (خو هغه اختلاف چي د توحید په تجربه کي وي هغه رحمت نه دی) او اتباع یوازي د سُنت د اتباع نوم دی (ځکه چي د سُنت د علم پر ته بل شي ته د علم ویلو حق نسته).

یو پلا یو بزرګ د ده سیمي ته راغلی په ښار کي د هغه بزرګ د ولایت او بزرګۍ آوازه سوه ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه هم د هغه د لیدلو نیت وکړ خپل یوه ملګري ته یې وویل درځه چي د ده بزرګ ووینو.

ابو یزید رحمة الله علیه د خپل ملګري سره د هغه بزرګ کره ورغی دغه بزرګ د کور څخه د لمانځه دپاره راووتی چي مسجد ته ننوتی د قبلې خوا ته یې ټو کړل ابویزید رحمة الله علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دا وليدل بيرته راوګرځېدی سلام يې لاهم نه ورو اچوی او وې فرمايل دا شخص د نبي عليه السلام په ادابو کي پر يوه ادب توفيق نه لري چي هغه ادا کړي د ده څخه څه هيله وساتل سي چي دی به د الله ولي وي.

امام شاطبي رحمة الله عليه په خپل کتاب اعتصام کي د دغه پيښي د نقلولو وروسته ليکي چي د ابو يزيد دغه وينا يو ډېر غټ بنسټ دی د دې څخه معلوم سو چي د سُنت پر پښودونکي ته د ولايت درجه نه ترلاسه کيږي که څه هم د سُنت پرېښودل د ناپوهۍ له کبله وي.

اوس تاسي فکر وکړئ چي څوک په ډاګه د سُنت په پرېښودلو او پر بدعتو باندي ټينګار کوي هغوی د بزرګۍ او ولايت سره څه اړيکي هم درلودلای سي؟

ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله عليه

فرمايي چي الله جل جلاله فقط هغه اعمال قبلوي چي صحيح وي په صحيح کي هم هغه اعمال مقبوله دي چي خاص د ده لپاره وي او په خاص کي هم هغه مقبوله دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د سُنت په برابر وي.

د ابو يزيد رحمة الله عليه وينا ده چي که تاسي د يوه شخص ښکاره کرامتونه ووينی تر دې حده چي هغه په هوا کي الوځي په دې باندي هيڅکله دوکه مه خورئ تر هغه وخته پوري د هغه د بزرګۍ او ولايت عقيده مه ساتئ ترڅو چي دا نه ووينی چي په امر او نهي، روا او ناروا، د شريعت د حدودو ساتنه او ادبو کي د ده څه حال دی.

سهل تستري رحمة الله عليه

فرمايي چي بنده کوم فعل د نبي عليه السلام د اقتداء پرته کوي که څه هغه نېکي وي او که ګناه د نفس عيش دی، او کوم فعل چي په اقتداء او اتباع سره کوي هغه پر نفس باندي سختي او تکليف دی ځکه چي نفس هيڅکله د اقتداء او اتباع خواهش نه کوي او زموږ د طريقې اصل مقصد همدا دی چي د نفس د اتباع څخه ځانونه وساتو.

دا يې هم وفرمايل چي زموږ (د صوفيانو) اووه اصوله دي يو د الله د کتاب سره ټينګي اړيکي، دويم د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سُنت اقتداء، دریم په خوراک، څښاک او د استعمال په شیانو کي د دې خیال ساتل چي حرام او ناروا نه وي څلورم خلګ د تکلیف څخه ساتل، پنځم د ګناهونو څخه ځان ساتل، شپږم توبه، اووم د حقوقو اداینه.

دا یې هم وفرمایل چي د درو شیانو څخه مخلوق نا امیده سو توبه لازم ګڼل، د نبي علیه السلام د سُنت اتباع او مخلوق له خپل ضرر څخه ساتل، یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي غټ ظرف څه دی؟ وې ویل د سُنت اتباع.

ابو سلیمان داراني رحمة الله علیه

فرمایي چي زیاتره وخت زما په زړه کي د صوفیانو په حقیقتو او معارفو کي یوه خاص خبره راوګرځي او تر ډیري مودې پوري مي په زړه کي راګرځي خو زه دا د دوو عادلانو شاهدانو د شاهدۍ پرته نه قبلوم دغه عادلان شاهدان کتاب الله او سُنت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو حفص حداد رحمة الله علیه

فرمايي کوم شخص چي هر وخت خپل افعال او احوال د کتاب الله او سُنت په تله کي نه تلي او خپل قلبي پيښې شکمني نه ګڼي هغه د تصوف د لاري په خلکو کي مه شميره د ده شخه د بدعت حقيقت وپوښتل سو وې فرمايل په احکامو کي زياتوب يعني تر شرعي حده تجاوز، د نبي عليه السلام په سُنتو کي سُستي، د خپلو خواهشاتو او د خلکو د بې باوره رايو پېروي، د پخوانيو بزرګانو اتباع او اقتداء پرېښودل دي او هيڅ صوفي ته يو اوچت شان د صحيح اتباع پرته ترلاسه سوی نه دی.

حمدون قصار رحمة الله علیه

يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي د خلکو پر اعمالو باندي نيوکه د يوه شخص لپاره کله روا کيږي وې فرمايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي هغه دا وګڼي چي احتساب او امر بالمعروف راباندي فرض سوی دی (فرضېدل داسي دی چي څوک امر بالمعروف کړل سي هغه د ده تر لاس يا قدرت لاندي وي يا دا يقين وي چي زما خبره مني او داسي نور) يا بېره وي چي په بدعت کي اخته کېدو وروسته هلاکېږي او دی دا ګمان لري چي زما په ويلو سره د دې شخه خلاصون مومي.

دا يې هم وفرمايل چي څوک د يوه صالح انسان پر حال نظر کوي هغه ته خپله ګناه او د الله د لاري د خلګو د درجو څخه خپل شا ته پاته کېدل معلومېږي.

علامه شاطبي رحمة الله عليه فرمايي د دغه وينا غرض دا دی چي خلګ د پخوانيو بزرګانو د اقتداء خوا ته تشويق کړل سي ځکه چي همدغه خلګ د سُنت خاوندان دي.

احمد بن ابي الحواري رحمة الله عليه

فرمايي څوک چي يو کار د سُنت د اتباع پرته کوي هغه کار يې باطل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنید البغدادي رحمة الله علیه

یو چا د ده مخ ته وویل چي پر عارفینو یو حال داسي راځي چي ټوله حرکات او اعمال پریږدي د الله جل جلاله تقرب ترلاسه کړي جنید بغدادي رحمة الله علیه وفرمایل دا د هغه خلکو وینا ده چي د اعمالو د ساقطیدو منونکي دي.

او وې فرمایل چي زه که زر کاله هم ژوندی پاته سم پخپل اختیار سره په طاعاتو او عبادتو کي یوه ذره هم کمبوتیا نه راولم هو که مغلوبه او مجبوره سم هغه جلا خبره ده.

دا یې هم وفرمایل چي عقلاً د الله جل جلاله سره د وصل کیدو ټول لاري کیدلای سي د نبي علیه السلام د سنتو د اتباع پرته هغه ټوله لاري پر مخلوقاتو بندي کړل سوې (یعني د نبي علیه السلام د اقتداء پرته هیڅوک د الله نزدیکت ترلاسه کولای نه سي څوک چي داسي دعوه وکړي هغه درواغجن دی).

وې فرمایل زموږ دغه مذهب د کتاب او سُنت پابند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، وې فرمايل څوک چې قرآن شريف حفظ[۱] نه کړي او د نبي عليه السلام حديث نه وليکي په دغه معامله (تصوف) کي د هغه اقتداء په کار نه ده ځکه چي زموږ علم د کتاب او سُنت پابند دی او وې فرمايل چي د نبي عليه السلام د حديث څخه د دې تاييد کيږي.

ابو عثمان جيري رحمة الله عليه

فرمايي د الله جل جلاله ملګرتيا او صحبت په درو شيانو ترلاسه کيږي يو حُسن ادب، دويم د هيبت دوام، دريم مراقبه او د نبي عليه السلام ملګرتيا او صحبت د سُنت په اتباع او د شريعت ظاهر په لازم ګڼلو سره ترلاسه کيږي د اولياوو ملګرتيا او صحبت په ادب، احترام او خدمت سره ترلاسه کيږي د ځکندن په وخت کي کله چي د ده ښځه واوښته زوی يې له ډېره غمه خپل کالي

۱: د قرآن شريف د حفظ څخه غالباً مراد دا دی چي د قرآن شريف پر احکامو يې نظر وي او تلاوت يې کوي همدا رنګه د حديث د ليکلو څخه مراد د ضروري حديثو د مضمونو حفظ دی لکه څنګه چي د پخوانيو او اوسنيو مشايخو د کړو څخه ښکاره دي، مفتي محمد شفيع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيري کړل ابو عثمان رحمة الله عليه ستر ګي را روښي کړې او وې ويل زويه! په ښکاره اعمالو کي د سُنت خلاف کول دا په باطن کي د رياء د موجودتيا نخښه ده، ده فرمايل چي ځوک پر خپل نفس باندي په قول او فعل کي سُنت حاکم وګرځوي هغه په حکمت سره خبره کوي او ځوک چي په قول او فعل کي خواهشات حاکم ګرځوي هغه په بدعت سره خبره کوي، د الله جل جلاله وينا ده:

وَإِن تُطِيعُوهُ تَهۡتَدُواْۚ

[نور ۵۴]

ژباړه:– او که طاعت وکړ تاسو د ده نو لاره به بيا مومئ.

ابو الحسين نووي رحمة الله عليه

فرمايي ځوک چي تاسي ووينی چي د الله جل جلاله په نزديکت کي هغه د يوه داسي حال دعوه لري چي دی د شرعي علم تر حده وباسي تاسي هغه ته مه ورځئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد بن فضل بلخي رحمة الله علیه

فرمايي د اسلام زوال په ځلورو شيانو دی يو دا چي خلک پر علم باندي عمل نه کوي دويم دا چي د علم خلاف کار کوي دريم دا چي د کوم شي علم ولري هغه ترلاسه نه کړي څلورم دا چي خلک د علم د ترلاسه کولو څخه راوګرځوي، علامه شاطبي رحمة الله علیه فرمايي دا د ده وينا ده او زموږ د وخت د صوفيانو په عمومي توګه همدا حال سو، او وې فرمايل چي د الله جل جلاله سره تر ټولو زيات معرفت ساتونکی هغه څوک دی چي د ده د اوامرو په اتباع کي تر ټولو زيات زيار باسي او د ده د رسول (صلی الله علیه وسلم) اتباع تر ټولو زياته کوي.

شاه کرماني رحمة الله علیه

فرمايي څوک چي خپل نظر د محارمو څخه خوندي وساتي خپل نفس د شبهاتو څخه وساتي، خپل باطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

همېش په مراقبه سره آباد وساتي، خپل ظاهر د سُنت په اتباع ښايسته کړي او خپل نفس د حلالو عادي وګرځوي د هغه پوهنه هيڅکله نه خطا کيږي.

ابو سعيد خراز رحمة الله عليه

فرمايي کوم باطني حالت چي د شريعت د ظاهر خلاف وي هغه باطل دی.

ابو العباس ابن عطاء رحمة الله عليه

دی د جنيد بغدادي رحمة الله عليه د زمانې دی فرمايي څوک چي پر خپل نفس الهي اداب لازم وګرځوي الله جل جلاله د هغه زړه د معرفت په نور ډکوي او هيڅ مقام تر دې اعلا او عزتناکه نه دی چي بنده په اوامرو او اخلاقو کي د نبي عليه السلام اتباع کوي، وې فرمايل تر ټولو غټ غفلت دا دی چي بنده د خپل رب څخه غافله وي او د هغه د معاملې د ادابو څخه غافله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهيم خواص رحمة الله عليه

فرمايي علم د روايتو د ډېرښت نوم نه دی بلکه عالم هغه څوک دی چي د خپل علم اتباع کوي او پر هغه باندي ځي او د نبي عليه السلام د سُنتو اقتداء کوي که څه د ده علم لږ وي، يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي عافيت څه شي دی؟ وې فرمايل:

دين بلا بدعة وعمل بلا آفة وقلب بلا شغل ونفس بلا شهرة.

ژباړه: – دين د بدعت پرته او عمل د آفت پرته (يعني د بدعت آفت په کي نه وي) او فارغه زړه چي (د الله ماسيوا د بل چا) شُغل نه ولري او نفس چي په هغه کي د شهوت غلبه نه وي.

وې فرمايل (رشتيني) صبر دا دی چي د کتاب او سُنتو پر احکامو په ټينګه ولاړ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنان حمال رحمة الله علیه

د ده څخه پوښتنه وسوه چي د صوفیانو د احوالو اصل چه دی؟ وې فرمایل څلور شیان، اول د کوم شي چي الله جل جلاله پخپله ذمه اخیستې ده پر هغه باندي باور او توکل کول (یعني رزق)، دویم په الهي احکامو ټینګ اوسېدل، دریم د زړه ساتنه (د بې معنا فکرو څخه) څلورم له جهانه څخه فارغېدو ورسته توجه فقط د الله جل جلاله خوا ته ساتل.

ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه

فرمایي کوم شخص ته چي د حق لاره معلومه سي هغه ته پر دې باندي تلل هم اسانېږي او الله جل جلاله ته د رسېدو د لاري لپاره د نبي علیه السلام د سُنت پرته هیڅ لاربښود په احوال، افعالو او اقوالو کي د متابعت نسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو اسحاق رقاشي رحمة الله عليه

فرمايي يو ځوک که دا معلومول غواړي چي زه د الله جل جلاله په نظر کي خوښ يم که نه نو د الله جل جلاله د ميني نخښه دا ده چي دی د الله جل جلاله طاعت او د هغه د رسول (صلی الله عليه وسلم) متابعت ته پر ټولو کارو ترجيح ورکړي د دې خبري دليل د الله جل جلاله دا وينا ده:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ

[آل عمران۳۱]

ممشاد دينوري رحمة الله عليه

فرمايي د مريد د ادابو مغز دا دی چي د مشايخو احترام او عزت لازم وګڼي د طريقت د ورونو د حرمت خيال وساتي د اسبابو زيات فکر نه کوي او پر خپل نفس باندي د شريعت د ادابو پوره ساتنه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو علي روزباري رحمة الله علیه

يو چا ورته وويل ځيني صوفيان ساز او سندري اوري او وايي دا زموږ لپاره حلال دي ځکه چي موږ داسي درجې ته رسېدلي يو چي د احوالو اختلاف اثر نه راباندي کوي ده وفرمايل دا يې رشتيا وويل چي دوی ورسېدل خو الله جل جلاله ته نه بلکه دوزخ ته ورسېدل.

ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله علیه

فرمايي څوک چي په شرعي فريضو کي يوه فريضه ضايع کوي الله جل جلاله هغه د سُنتو په اضاعت کي اخته کوي او څوک چي د سُنتو په اضاعت کي اخته سي هغه ډېر ژر په بدعتو کي اخته سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رواجي بدعتونه

ځرنګه چي د بدعتو هيڅ شرعي بنسټ نسته هر وخت او هر هېواد کي د هري طبقې او هر طبيعت خلګ د بدعت نوي نوي طريقې راباسي چي شمېر يې ممکن نه دی په اصولي توګه د بدعت پېژندنه او د دې تاوانونه د قرآن او حديث او د پخوانيو بزرګانو د ويناګانو څخه معلومېدو وروسته د بدعاتو تفصيل جمع کولو ته اړتيا نسته خو ډېر خلګ او ناپوهان نه سي کولای چي د بدعت د پېژندني د اورېدو وروسته دا د خپلي زمانې د رواجي بدعاتو سره برابر کړي چي فلانی کار بدعت دی او که نه.

ځکه ضروري دی چي په هره زمانه کي کوم بدعتونه رواج سي هغه د ټاکلو او شمېرولو وروسته خلګو ته وښودل سي د دې لپاره د اهل سُنت عالمانو الحمدلله بې شمېره کتابونه ليکلي دي دا دي خامخا وکتل سي د بهشتي زيور او اصلاح الرسوم کتنه هم کافي ده دلته ځيني رواجي بدعات بيانيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صلوة و سلام رواجي طريقه

پوښتنه: - په ځيني مسجدو کي ځيني خلک داسي کوي چي د جمعې د لمانځه يا نورو لمونځو وروسته په جماعت سره ودريږي په لوړ ږغ سره دغه لاندي سلام وايي:

يا نبي سلام عليک   يا رسول سلام عليک

او دا رنګه نور دوی دا لازم ګڼي په دغه خلګو کي د ځينو عقيده ده چي نبي عليه السلام دغه مجلس ته راځي يا هر ځای حاضر او ليدونکی دی ځکه دغه سلام پخپله اوري او جواب يې ورکوي څوک چي دا رنګه نه کوي پر هغو ملامتيا کوي او قسماقسم خبرو يې رنګ وربدوي د دې په پايله کي عموماً په مسجدانو کي جګړه پيدا سي پوښتنه دا ده چي آيا دا رنګه سلام وړاندي کول په مسجدانو کي روا دی؟ او د مسجدانو متوليانو ته د دې اجازه ورکول په کار ده که نه؟

ب:- چيري چي پر دغه ذکر سوې طريقه صلاة او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام وويل سي هلته:

۱:- نبي عليه السلام راځي.

۲:- يا د راتلو پر ته پخپله سلام اوري.

۳:- يا ملايکي دغه صلاة او سلام نبي عليه السلام ته رسوي په دغه کي کومه خبره صحيح ده؟

ځ:- پورته طريقي باندي په ولاړه صلوة او سلام څرنګه دی او که په ولاړه نه وي بيا يې څه حکم دی؟

ه:- په مسجد کي دننه دغه صلوة او سلام څه حکم لري او تر مسجد دباندي يې څه حکم دی؟

جواب:- تر جواب دمخه په دې پوهېدل په کار دی چي په اسلام کي ټول عبادتونه لمونځ، روژه، د الله ذکر د قرآن تلاوت او داسي نور ټولو لپاره يو څه اداب، شرطونه او حدود سته چي د هغو په لحاظ ساتلو سره که دغه عبادتونه وسي ډېر زيات ثواب او د دنيا او آخرت کاميابي ده د دغه حدود او شرايطو څخه که جلا بله لاره خپله کړل سي بيا د ثواب پر ځای عذاب او ګناه ده لمونځ په ټولو عبادتو کي افضل دی خو د لمر راختلو او لوېدلو په وخت کي لمونځ حرام دی په ټاکلو رکعتو کي که يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعت زیات کړي دا حرام دی د جماعت لمونځ سُنت مؤکده دی په دې سره د لمانځه په ثواب کي اووه ویشت چنده زیاتوب راځي خو که یو څوک نفلي لمونځ په جماعت سره کوي دا منع او ګناه ده روژه څومره غټ عبادت دی او ثواب یې زیات دی خو په دواړو اخترو او ایام نحر کي روژه نیول حرام دی د قرآن شریف تلاوت غوره عبادت دی خو د رکوع او سجدې په حالت کي تلاوت منع دی او په داسي ځایو کي چي خلک یې اورېدو ته متوجه نه وي په لوړ ږغ سره تلاوت ناروا دی همدا رنګه پر نبي علیه السلام درود او سلام غوره عبادت دی بر کتونه موجبوي د دنیا او آخرت سعادت دی خو د نورو عبادتو په شان د دې هم اداب او شرایط دي چي د هغو پر خلاف کولو سره د ثواب پر ځای ګناه لازمیږي.

الف:– په یاد سوي شکل سره په مسجدو کي د درود او سلام په نامه جنګ او جګړه کیږي دې ته د درود او سلام نمایش ویل کېدای سي درود او سلام ورته ویل صحیح نه دی ځکه چي د ډېرو بدیو د یو ځای کېدو له کبله ناروا دي.

۱:– تر ټولو اول دا خبره ده چي مسجد د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګڼه د عبادت ځای دی په دې کي هيڅ فرد يا ډله د فرايضو او واجبو ماسيوا د بل کار اجازه نه لري چي هغه د نورو خلګو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبيح، درود او د قرآن شريف په تلاوت کي فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي نبي فقهاوو په ډاګه کړي دي چي په مسجد کي په لوړ ږغ تلاوت يا ذکر کول چي د خلګو په لمانځه، تسبيح يا تلاوت کي فرق راځي ناروا دی.[۱]

ښکاره خبره ده کله چي په مسجد کي په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:– د يوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ويل نه د نبي عليه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعينو، امامانو او پخوانيو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي عليه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعينو او امامانو به يې پابندي کوله خو په ټول تاريخ کي يوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چي دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاویٰ

(c) ketabton.com: The Digital Library

درود او سلام لپاره دا رنګه اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل بدعت او ناروا ګڼي په دې هکله په صحيح بخاري او مسلم کي د بي بي عايشې رض څخه د نبي عليه السلام وينا نقل سوې ده چي:

من احدث فی امرنا هذا ما ليس منه فهو رد.

يعني کوم شخص چي زموږ په دين کي يو نوی شی داخل کړي چي هغه په دې کي داخل نه وو نو هغه مردود دی.

او په صحيح مسلم کي د جابر رض روايت دی:

و شر الامور محدثاتها و کل بدعة ضلالة.

يعني بدترين کارونه هغه نوي شيان دي چي پخپله ايجاد سي او هر نوی ايجاد عبادت ګمراهي ده، د عبادت په نامه په دين کي د يوه نوي شي زياتوب دا معنا لري چي د نبي عليه السلام ښوونې ناقصه دي او د شاه ولي الله محدث دهلوي رحمة الله عليه په وينا د دين د بدلون لار ده ځکه اصحابو کرامو او تابيعنو په دې هکله د ډېر احتياط څخه کار اخيستی دی حذيفه رض وفرمايل:

کل عبادة لم يتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله عليه وسلم فلا تعبدوها (الی) وخذوا بطريق من کان قبلکم... الخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دايره کي وي هغه دا ځيني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

کل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والکفارات و المنذورات بعضها اديت و بعضها لم تو دالان غاچز عن ادائها و اعطيناه هذه المنحة الشريفة على هذه النقودات فى حيلة الاسقاط رجاء من الله تعالى ان يغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کيږي درې پلا يې پر خلکو وګرځوي وروسته نيمى پيسې امام او نيمى پيسې پر غريبانو وېشل کيږي.

زيد د يوه مسجد امام دى هغه دا رواج پرې ايښى دى وايي چي د دې رواج دليل او ثبوت په شريعت کي هيڅ نسته ځکه دا بدعت دى خلک پر زيد ملامتيا کوي زيد که څه هم حنفي مذهب دى خو خلک وهابي ورته وايي او د دغه حيله پر روايښت د پلار او نيکه دليل راوړي آيا زيد پر حق دى او که پر باطل، د دغه رواجي حيلې څه حکم دى؟

ځيني پلا د ګډ ميراث څخه پيسې راوړل کيږي چي ځيني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځيني پلا يتيمان کوچنيان پاته سي آيا دغه پيسې اسقاط ته راوړل کيداى سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرداری:– دا خبره دي په پام کي وي چي دا ټوله خبري د انفرادي درود او سلام په هکله نه دي ځکه په انفرادي توګه د زيات درودو ويلو فضايل په حديث او قرآن کي راغلي دي اصحابو کرامو او تابعينو همداسي کول د دې دپاره نه خو يو وخت ټاکلی دی او نه شمېر ځومره چي يې په وس پوره وي هغومره دي وايي فقط د دې په رواجي اجتماعي بڼه باندي نيوکه ده.

په اسلام کي تر لمانځه ځنخه زيات هيڅ عبادت نسته خو د نفلو جماعت ته فقهاوو او امامانو په اتفاق سره مکروه ويلي دي اوس د بل شي لپاره جماعت جوړول او هغه همېش او لازم ګڼل ځرنګه روا کېدای سي خصوصاً کله چي کوونکي پر دې باندي د فرضو او واجبو ځخه زيات ټينګار ولري ځوک چي داسي نه کوي پر هغو ملامتيا کوي دا په هيڅ حال کي روا نه دی بالفرض که دغه کار بدعت نه وای زيات تر زياته يو نفلي کار به وای او پر يوه نفلي کار باندي د فرضو او واجبو په رنګه ټينګار کول او خلګ دې کار ته مجبورول د دې حق نه لري.

الله جل جلاله او نبي عليه السلام چي پر يوه کار باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک مجبوره کړی نه وي بل ځوک هم د دې حق نه لري، پر دې باندي خلک ملامتول او پېغور ور کول یوه مستقله کبیره ګناه ده دوی په ناپوهی کي داسي کوي فکر نه وهي چي پخپله د دوی په نزد هم دغه کار زیات تر زیاته مستحب او نفل دی د یوه نفل لپاره ځان په کبیره ګناه اخته کول پوهي نه ده.

۳ :- د خطاب الفاظ یا رسول یا نبي که په دغه عقیده وي چي څرنګه الله جل جلاله هر وخت او هر ځای حاضر او ناضر دی د کاینات هر ږغ اوري او ویني همدا رنګه (معاذالله) نبي علیه السلام هم په دغه الهي صفتو کي شریک دی نو دا ښکاره شرک او د نصاراوو په رنګه رسول ته د خدای درجه ور کول دي، که دا عقیده وي چي نبي علیه السلام دغه مجلس ته راځي که څه هم د معجزې په شکل داسي ممکن دی خو د دې لپاره ضروري دی چي په قرآن او حدیث کي د دې ثبوت وي مګر په هیڅ آیت یا حدیث کي داسي یادونه نسته د ثبوت او دلیل پرته له خپله ځانه یوه معجزه جوړول پر نبي علیه السلام درواغ تړل دي نبي علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

من كذب علی معمداً فليتبوء مقعده من النار.

يعني څوک چې پر ما د درواغو يوه خبره وتړي هغه ته په کار دی چې خپل ځای دوزخ وګڼي.

که دا رنګه هيڅ غلطه عقيده نه وي بياهم شکمن توري دي چې دغه فاسده عقيده لاره پيدا کوي ځکه د دې څخه ځان ساتل ضروري دی د صحيح مسلم په حديث کي نبي عليه السلام خپل مريي ته ياعبدي ويلو څخه ځکه منع وکړه چې په دغه الفاظو سره خطاب کي د شرک وهم سته البته د نبي عليه السلام د زيارت ومخ ته د خطاب په الفاظو سره سلام ويل د سُنت څخه ثابت او مستحب دی ځکه چې هلته د نبي عليه السلام له خوا پخپله د سلام اورېدل او جواب ورکول د حديثو د روايتو څخه ثابت دی.

لنډه دا چې د نبي عليه السلام د زيارت ماسيوا په نورو ځايو کي که د خطاب د الفاظو سره هر ځای د نبي عليه السلام د حاضر او ناضر کېدو عقيده وي دا ښکاره شرک دی او که مجلس ته د راتلو عقيده وي دا پر نبي عليه السلام باندي درواغ او بهتان دي که دغه دواړي غلطي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقيدې نه وي بيا هم داسي الفاظ ځکه منع دي چي د شرک وهم سته.

بيا پر دغه ناروا کار باندي ټينګار کول بله ګناه ده د فرضو او واجبو په رنګه دا ضروري ګڼل دريمه ګناه ده دا رنګه نه کوونکي بې ګناه مسلمانانو ته بد و رد ويل او پېغور ورکول څلورمه ګناه ده په مسجدو کي په لوړ ږغ داسي ويلو سره د نورو خلګو شُغل خرابول پنځمه ګناه ده.

فتاوىٰ عالمګيري کي راغلي دي:

ما يفعل عقيب الصلوة مكروهة لان الجهال يعتقدونه سنة او واجبة.

يعني کوم خلګ چي تر لمانځه وروسته ذکر، درود يا سلام او داسي نور په لوړ ږغ کوي دا مکروه دي ځکه چي ناپوهان يې سُنت يا واجب ګڼي.

د قرآن شريف او نبي عليه السلام د ښوونې څخه د ناپوهى له سببه ډېر نيک خلګ هم دا ګڼي چي دا کار د نبي عليه السلام سره د ميني نخښه ده ځکه دوى ګڼون پکښي کوي د نبي عليه السلام سره د ميني جذبه بېشکه د قدر وړ ده خو بې ځايه استعمال يې داسي دى لکه يو څوک چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل جلاله په مینه کي د مابنام د درو رکعتو پر ځای شلور رکعتونه وکړي او د ځانه سره چُورت ووهي چي یو رکعت مي زیات وکړ تر نورو زیات ثواب را رسیږي خو هغه د خپلو درو رکعتو ثواب هم لاسه ور کوي.

لنډه دا چي په اجتماع او لازم ګڼلو سره په مسجدو کي په ولاړ په لوړ ږغ سره د درود او سلام ویلو رواجي طریقه د شرعي خلاف د جنګ او جګړي پیلامه ده او مسجدونه د اختلافاتو مرکز ګرځول دي ځکه د مسجدو پر متولیانو او د حکومت پر خاوندانو لازم دی چي په مسجدو کي هیڅکله د دې اجازه ور نه کړي که یو څوک غواړي چي داسي وکړي هغه دي پخپله کور کي کوي چي لږ تر لږه مسجدونه د شر او شور او منځني شخړو څخه خوندي وي.

ب:- پورتني جواب کي په ډاګه سوه چي دغه مجلس ته د نبي علیه السلام راتلل په هیڅ شرعي دلیل سره ثابت نه دی دا پر نبي علیه السلام بهتان دی نبي علیه السلام پخپله د دې خبري فیصله په یوه حدیث کي دا رنګه کړې ده:

من صلی علی عند قبری سمعته و من صلی علی نائیا ابلغته.(۱)

۱: مشکات له بیهقي څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني څوک چي زما قبر ته نژدې درود او سلام وايي هغه زه پخپله اورم او څوک چي له لیري شخه درود او سلام استوي هغه (د ملایکو په ذریعه) وما ته را رسول کیږي.

ج:- څرنګه چي ذکر او د قرآن شریف تلاوت په ولاړه، ناسته او په پروته هر رنګه روا دی همدا رنګه درود شریف هم هر رنګه روا دی هو یو څوک که په ولاړ درود ویل اړین او د دې خلاف بې ادبي ګڼي دا له خپله ځانه یو غیر واجب کار واجب ګرځولو له کبله ناروا دی خصوصاً چي نبي علیه السلام په لمانځه کي په ناسته د درود ویلو سُنت جاري کړی دی بیا په ناسته درود ویلو ته بې ادبي ویل د الله جل جلاله د امر او د نبي علیه السلام د ښووني مخالفت دی دا داسي دی لکه یو څوک چي ووايي چي قرآن شریف یوازي په ولاړه ویل په کار دی په ناسته ویل بې ادبي ده.

د:- د دې جواب په الف برخه کي ښکاره سو چي په یاد سوي طرز باندي سلام ویلو لپاره اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل د ډیرو ګناهو مجموعه ده چي په مسجد کي هم ناروا دی او تر مسجد دباندي هم، فرق دا دی چي که یو څوک په مسجد کي په ناسته مسنون درود او سلام الفاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړ بږغ سره داسې ووايي چې په مسجد کې ناست نورو خلګو په شغل کې فرق راځي دا هم نا روا دی او تر مسجد دباندې يې ګنجايش سته، والله سبحانه و تعالى اعلم.

هر څوک خپل قبر ته ځي او د خپلو کړو جواب ورکوي په دغه کارو کې ډله جوړول او پښواني پلرني رواجو باندې ضد او بې ځايه ټينګار دي پرېښودل سي په کار دی چې د نبي عليه السلام په ښوونو کې دې غور او فکر وکړل سي د دنيا په ټولو کارو کې زموږ د يو او بل سره جګړې رواني دي لږ تر لږه د الله جل جلاله کور او لمونځ له هر رنګه جګړې او فساد څخه خوندي وساتل سي.

د اسقاط حيله يا دوره

د مړي د قضا سوو لمونځ،، روژو، حج، زکات او نورو واجبو او فرايضو ادا ينه يا کفاره څرنګه وکړل سي چې مړی يې له ګناه څخه خلاص سي د دې بيان د فقه په کتابو کې بشپړه راغلی دی نن سبا په ډېرو ښارو او بانډو کې خلګو يو رواج را ايستلی دی دې ته اسقاط يا دوره وايي ناپوهانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګڼ د عبادت ځای دی په دې کي هيڅ فرد يا ډله د فرايضو او واجبو ماسيوا د بل کار اجازه نه لري چي هغه د نورو خلګو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبيح، درود او د قرآن شريف په تلاوت کي فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي فقهاوو په ډاګه کړي دي چي په مسجد کي په لوړ ږغ تلاوت يا ذکر کول چي د خلګو په لمانځه، تسبيح يا تلاوت کي فرق راځي ناروا دی.[1]

ښکاره خبره ده کله چي په مسجد کي په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:– د يوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ويل نه د نبي عليه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعينو، امامانو او پخوانيو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي عليه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعينو او امامانو به يې پابندي کوله خو په ټول تاريخ کي يوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چي دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاوىٰ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دايره کي وي هغه دا ځيني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

كل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والكفارات و المنذورات بعضها اديت و بعضها لم تو دالان غاچز عن ادائها و اعطيناه هذه المنحة الشريفة على هذه النقودات فى حيلة الاسقاط رجاء من الله تعالى ان يغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کيږي درې پلا يې پر خلکو وګرځوي وروسته نيمی پيسې امام او نيمی پيسې پر غريبانو وېشل کيږي.

زيد د يوه مسجد امام دی هغه دا رواج پرې ايښی دی وايي چي د دې رواج دليل او ثبوت په شريعت کي هيڅ نسته ځکه دا بدعت دی خلک پر زيد ملامتيا کوي زيد که څه هم حنفي مذهب دی خو خلک وهابي ورته وايي او د دغه حيله پر روايښت د پلار او نيکه دليل راوړي آيا زيد پر حق دی او که پر باطل، د دغه رواجي حيلې څه حکم دی؟ ځيني پلا د ګډ ميراث څخه پيسې راوړل کيږي چي ځيني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځيني پلا يتيمان کوچنيان پاته سي آيا دغه پيسې اسقاط ته راوړل کېدای سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دايرې خلک يې اخيستلای سي که نه؟

جواب: — د اسقاط حيله يا دوره ځيني فقهاوو د داسي چا لپاره ويلي وه چي د هغه يو څه لمونځونه، روژې او داسي نور اتفاقاً قضا سوي وي د قضا راګرځولو موقع يې ترلاسه کړې نه وي د مرګ په وخت د دې وصيت وکړي خو د ده په ميراث کي دومره مال نه وي چي د ټولو قضا سوو لمونځ، روژو او داسي نورو فديه ورکړل سي، داسي نه ده چي د مړي په ميراث کي مال موجود وي هغه دي وارثان وخوري او په لږ پيسو دي دغه حيله وکړي خدای او خلک تېر باسي په درمختار، شامي او د فقه په داسي نورو کتابو کي دا په ډاګه سوي دي ورسره د دغه حيلې په شرايطو کي دا په ډاګه سوي دي چي کومي پيسې چا ته د صدقې په توګه ورکړل سي هغه کس د دغه پيسو حقيقي خاوند وګرځول سي چي هر څه په کوي د هغه خوښه وي داسي نه چي محض يوه لاس څخه بل لاس ته د ورکولو لوبه وکړل سي لکه څنګه چي نن سبا په عمومي توګه په اسقاط کي داسي کيږي چي نه د ورکونکي دا اراده وي چي چا ته يې ورکوي هغه په صحيح معنا د دغه پيسو خاوند دی او نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستونکي دا فکر کېدلای سي چي کومي پیسي وما ته راکړل سوي دي زه د هغه خاوند او اختیار لرم.

دوه درې خلک سره کښیني پیسي یو او بل وګرځوي وروسته ولاړ سي او داسي ګڼي چي موږ د مړي حق پر ځای کړی مړی له ټولو ذمه واریو څخه خلاص سو خو په دغه بې ځایه کارنه خو مړي ته څه ثواب ورسېدی او نه د هغه د فرایضو کفاره وسوه د دې کوونکي په مُفته کي ګناهکاره سوه.

په رسایل ابن عابدین کي پر دغه مسئله یوه مستقله رساله د منة الجلیل په نامه ده په دې کي لیکلي دي:

و یجب الاحتراز من ان یدیرها اجنبی الابوکالة کما ذکرنا و ان یکون الوصی او الوارث کما علمت، و یجب الاحتراز من ان یلاحظ الوصی عند دفع الصرة للفقیر الهزل او الحلیة بل یجب ان یدفعها عازما علی تملیکها منه حقیقة لا تحیلا ملاحظا ان الفقیر اذا ابی عن هبتها الی الوصی کان له ذلک و لا یجبر علی الهبة.[1]

لنډه دا چي د دې اولنی بنسټ ممکن دی چي یو څه

۱: منة الجلیل في اسقاط ما علی الذمة من کثیر و قلیل، جزء رسایل ابن عابدین اول ټوک مخ ۲۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح او د شرعي قواعدو برابر وي خو څرنګه چي نن سبا د دې رواج دی او دا لازم ګڼل کیږي دا بې له شکه ناروا او د ډیرو فسادو د یو ځلی کیدو له کبله د پرېښودولو وړ دی یو څو فسادونه یې لیکل کیږي:

۱:- زیاتره پلا د دې لپاره چي کوم قرآن شریف او نغدي پیسې ایښودل کیږي هغه د مړي د میراث شخه وي او د میراث حقداره ځیني وارثان موجود نه وي یا نابالغه وي نو د دوی ګډه میراث د دوی بې اجازې په دغه کار کي استعمالول حرام دی په حدیث کي دي:

لایحل مال امر مسلم الا بطیب نفس منه.

که نابالغ د دې اجازه ور هم کړي بیا هم دغه اجازه یې په شریعت کي باور نه لري او په داسي کارو کي د نابالغ لخوا د هغه ولي د دې اجازه نه لري چي داسي وکړي بلکه په داسي کارو کي د نابالغ مال مصرفول د قرآن شریف له رویه حرام دی:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ أَمۡوَٰلَ ٱلۡيَتَٰمَىٰ ظُلۡمًا إِنَّمَا يَأۡكُلُونَ فِي بُطُونِهِمۡ نَارًا

[نساء ۱۰]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: – بیشکه هغه کسان چي خوري مالونه د یتیمانو په ظلم سره خبره دا ده چي اچوي دوی په ګیډو خپلو کي اور.

۲: – بالفرض که ګډ میراث وي ټول وارثان بالغ وي او له ټولو څخه د دې اجازه هم واخیستل سي نو تجربه سوي دي چي په داسي حالاتو کي دا معلومول اسان نه دي چي ټولو په خوښه د دې اجازه ورکړې ده او که د خپلوانو او قریبانو د پېغور له بیري یې اجازه ورکړې ده، دا رنګه اجازه د ذکر سوي حدیث له رویه باطله ده.

۳: – بالفرض که دا ټوله خبري نه وي ټولو بالغو وارثانو په خوښه د دې اجازه ورکړې وي یا یوه وارث یا پردي شخص خاص له خپلو پیسو د دې انتظام کړی وي بیاهم له لاندي فسادو څخه خالي نه دی مثلاً د دې فقهي صورت دا کېدای سي چي کوم شخص ته اوله پلا قرآن شریف او نغدي پیسې ورکړل سي هغه د دې خاوند وګرځول سي او دا ورته سپینه کړل سي چي ته د دې خاوند او اختیارمن یې هر څه چي په کوې بیا هغه شخص پخپله خوښه د چا د زور، لحاظ او خیال ساتلو پرته د مړي لخوا و بل چا ته یې همدا رنګه ورکړي هغه بل شخص د دې خاوند وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هغه شخص یې دریم شخص ته هغه یې څلورم ته ورکړي خو په دغه رواج کي د دې خبري هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي اول کوم شخص ته چي ورکول کیږي نه ورکونکی دا ګڼي چي دا د ده سو او دې یې اختیار لري نه اخیستونکی دا ګڼي د دې خبري صفا نخبنه دا ده چي که دغه شخص پیسې واخلي او ځیني روان سي بل چا ته یې ور نه کړي ورکوونکي هیڅکله دا زغملای نه سي ښکاره خبره ده چي دا رنګه ملکیت ګرځول نه صحیح کیږي او د ملکیت ګرځولو پر ته هیڅ قضا، کفاره یا فدیه نه معافیږي ځکه دغه کار یې بې ځایه دی.

۴:- دلته دا هم ضروري دی چي کوم شخص د دې خاوند وګرځول سي هغه د صدقې اخیستلو حقداره وي د نصاب خاوند نه وي خو په عمومي توګه د دې خبري هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي په عمومي توګه د مسجدو امامان چي د نصاب خاوندان وي د هغه په مرسته دا کار کیږي ځکه هم دغه ټوله کار غلط او بې ځایه دی مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي.

۵:- بالفرض که د صدقې صحیح مصرف انتخاب کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي او دوی په مسئله هم ښه خبر وي او لاس ته د راوړلو وروسته خپل ځان د دې خاوند او اختیارمن وګڼي وروسته د مړي خیر خواهي په نظر کي نیولو سره یې و بل چا ته ورکړي هغه یې دریم ته هغه یې څلورم ته ورکړي په اخیر کي چي دا کوم شخص ته ورسیږي هغه د دې خاوند او اختیارمن دی اوس د دغه اخیري شخص څخه دا پیسې بیرته اخیستل نیمی پر امام او نیمی پر فقیرانو وېشل د پردي شخص په ملکیت کي د هغه بې اجازې تصرف کول دی چي د پورته ذکر سوي حدیث له رویه ظلم او حرام دی.

٦ :– بالفرض که دغه اخیري شخص د دغه پیسو په ویشلو او برخي جوړولو راضي هم سي او دا وګڼل سي چي دغه شخص په زور نه بلکه په خوښه په دې راضي دی بیاهم د هر مړي لپاره دا لازم ګڼل او لکه څنګه چي د مړي کفن او ښخول شرعي واجبات دي په هغه درجه کي دا عقیدتاً ضروري ګڼل یا عملاً د ضروري په درجه کي لازم ګڼل همدا احداث في الدین دی چي د شریعت په اصطلاح کي بدعت ورته وایي او د معنا په حیث سره په شریعت کي بدلون او زیاتوب دی، نعوذبالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دغه رواج په پابندۍ سره د عامو خلکو او ناپوهانو دا جراءت کېدلای سي چې ټوله عمر دي نه لمونځ کوي، نه دي روژه نیسي نه دي حج کوي او نه دي زکات ور کوي د مرګ وروسته دي د یو څو پیسو په ور کولو سره دغه ټوله ګټې ترلاسه کړي چې دا د دین د بنسټ ورانولو برابر دی الله جل جلاله دي موږ ټولو مسلمانانو ته د دین پر صحیح لاره تللو او دنبي علیه السلام د سُنت د اتباع توفیق را په برخه کړي.

پورته ذکر سوو فسادو ته په کتلو سره یوه مسلمان ته دا فیصله ګرانه نه ده چې دغه خیله، دوره او د دې رواجي رسمونه په ناپوهۍ ولاړ دي مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي او کوونکي يې په ډېرو ګناهو اخته کیږي، والله سبحانه و تعالی اعلم.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه او د روژو د فدیو مسئلې

مسئله: - چا چې د لمانځه، روژې، حج یا زکات لپاره یو وصیت وکړ دغه وصیت د هغه د میراث په دریمي برخې پوره کول پر وارثانو لازم دی که وصیت د میراث تر دریمي برخې زیات وي بیا د ټولو وارثانو په اجازه او رضایت پوري اړه لري که دوی ټوله یا په دوی کې یو د دې اجازه ور نه کړي بیا د ګډ میراث څخه وصیت پوره کېدای نه سي که په وارثانو کې یو نابالغ وي بیا د هغه اجازه هم باور نه لري د میراث تر دریمي برخې څخه زیات وصیت باید د دغه نابالغ پر برخه اثر نه واچوي (۱).

مسئله: - چا چې وصیت کړی وي او دومره مال یې هم پرې ایښی وي چې د هغه په دریمه برخه کې ټول وصیتونه پوره کیږي بیا د وارثانو پر ذمه واجب دی چې د مړي وصیت پوره کړي په دې کې سُستي نه وکړي که د

۱: هدایه، عالمګیري، شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړي د مال په موجودتیا کي د مړي د لمانځه او روژې په فدیه کي په اسقاط باور وکړي مال پخپل منځ کي وو-شي ګناه يې د دوی پر ذمه پاته ده.

مسئله:- د وصیت کولو په صورت کي د فرایضو او واجبو ادا نه داسي کېدلای سي:

۱:- د هر ورځي لمونځونه دي د وتر سره شپږ. وشمېرل سي او د هر لمانځه فدیه پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت دی یعني د یوې ورځي د لمونځو فدیه لس نیم سېره غنم یا د دې قیمت دی.

۲:- د هري روژې فدیه پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت دی د روژې مبارکي د روژو ماسیوا که يې یو نذر منلی وي د هغه فدیه به هم ورکوي.

۳:- د څومره کلو او څومره مال زکات چي پاته سوی وي د هغه حساب کولو وروسته به زکات ادا کوي.

۴:- که فرضي حج يې ادا نه کړ بیا د مړي د ځای څخه به یو څوک د حج بدل لپاره استوي او د دغه شخص د لاري ټول ضروري مصرفونه به ادا کوي.

۵:- که د یو چا حق وربا ندي وي د حق په برابر به هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورکوي.

٦ :- ځومره سرسايې چي پاته سوي وي د هري سرسايې لپاره به پاو کم دوه سېره غنم يا د دې قيمت ورکوي.

۷ :- که قرباني پاته سوې وي نو د هري قربانۍ لپاره د يوه پسه يا بزې قيمت يا د غوا، غويي د يوې برخي قيمت دي اندازه کړي وروسته دي دغه پيسې صدقه کړل سي.[1]

۸ :- که د تلاوت سجدې پاته سوي وي بيا احتياط په دې کي دی چي د هري سجدې په بدل کي پاو کم دوه سېره غنم يا د دې قيمت صدقه کړل سي.

۹ :- که د قضا سوو لمونځو يا روژو صحيح شمېر معلوم نه وي بيا په اندازې سره دي حساب ولګوي.

دا ټوله احکام هلته دي چي مړي د دې وصيت کړی وي او د وصيت قدر مال يې پرې ايښی وي که وصيت يې کړی نه وي يا د وصيت د پوره کولو لپاره ميراث کافي نه وي بيا پر وارثانو د مړي د فرايضو او واجبو فديه ورکول لازم نه دی هو که دوی يې پخپله خوښه د مړي سره د خوا خوږی لپاره وغواړي ثواب ورباندي واجبيږي.

مفتي محمد شفيع

۱ : منة الجليل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي علیه السلام سایه

پوښتنه:- د نبي علیه السلام سایه وه که نه؟ ځیني وعظ کوونکي وايي چي د نبي علیه السلام سایه نه وه د دې ثبوت سته که نه؟

جواب:- که په یوه صحیح نقل سره دا ثابت سي چي د معجزې په توګه د نبي علیه السلام سایه پر مځکه نه جوړېده بیا خو هیڅ مسلمان د دې خبري په منلو کي ځنډ نه کوي خو په دې هکله هیڅ صحیح نقل نسته د حدیثو په کتابو صحاح ستة او داسي نورو کي د دغه مضمون هیڅ حدیث نسته البته په خصائص کبرٰی کي شیخ جلال الدین سیوطي رحمة الله علیه د دغه مضمون یو حدیث مرسلاً روایت کړی دی:

باب المعجزة فی بوله و غائطه صلی الله علیه وسلم

"اخرج الحکیم الترمذي من طریق عبدالرحمن بن قیس الزعفراني عن عبدالملک بن عبدالله بن الولید عن ذکوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ان رسول الله صلی الله علیه وسلم لم یکن یری له ظل في شمس ولا قمر ولا اثر قضاء حاجة" (۱)

و قال في باب الاية في انه صلی الله علیه وسلم لم یکن یری له ظل، اخرج الحکیم الترمذي عن ذکوان بمثله، ثم قال ای السیوطي "قال بن سبع من خصائصه ان ظله کان لا یقع علی الارض وانه کان نورا فکان اذا مر فی الشمس او القمر لا ینظر له ظل. قال بعضهم و یشهد له حدیث قوله علیه السلام فی دعائه واجعلني نوراً" (۲)

خو دغه روایت له یو څو وجهو څخه ثابت او باوري نه دی.

۱:- اول دا چي د اصحابو کرامو ومخ ته د نبي علیه السلام ټوله ژوند پروت دی د لمر او سپوږمۍ په رڼا کي د نبي علیه السلام تګ راتګ، ناسته او ولاړه په سفر او کور کي لنډه دا چي ټوله پیښي د اصحابو کرامو ومخ ته دي ښکاره خبره ده چي دا پیښي بې شمېره دي بیا کتونکي اصحاب کرام په زرهاوو دي د اصحابو کرامو له عادت

۱: خصائص اول ټوک مخ۷۱ چاپ دائرة المعارف

۲: خصائص اول ټوک مخ۶۸، و بمثله ذکره فی المواهب نقلا عن الفخر الرزای رحمة الله علیه مواهب، دویم ټوک مخ۳۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثخه دا هم معلوم دی چي دوی د نبي عليه السلام لږ قدر
خبره، نقل او حرکت، آثار او حالاتو د بيانولو ډېر خيال
ساتی د دې يقيني غوښتنه دا ده چي که دا پېښه ثابت
وای نو د بې شمېره اصحابو کرامو څخه به يې روايت نقل
سوی وای خو کله چي موږ د حديثو په ذخيرې باندي نظر
واچوو په دې هکله فقط يو حديث هغه هم مرسل موندو
دغه حديث هم د سند لخوا بيخي ضعيفه راوځي او دا
خبره قوي ښکاره کيږي چي دا پېښه صحيح نه ده.

۲ :- دغه حديث مرسل دی او د محدثينو يوه غټه ډله
مرسل حديث حجت نه ګڼي.

۳ :- د دغه حديث اول روايت کوونکی عبدالرحمن بن
قيس زعفراني دی چي بيخي ضعيفه، درواغجن او د باور
وړ نه دی بلکه ځيني خلکو دا هم ويلي دي چي د درواغو
حديثونه يې جوړول پر دغه ويناګانو دي نظر وکړل سي:

قال في الميزان كذبه ابن مهدي او ابو زرعة و قال
البخاري ذهب حديثه و قال احمد لم يكن بشئ و خرج له
الحاكم حديثاً منكرا و صححه و مثله في التقريب و قال
في تهذيب التهذيب كان ابن مهدي يكذبه و قال احمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

حديثه ضعيف و لم يكن بشئ متروک الحديث و قال النسائي متروک الحديث و قال زکريا الساجي ضعيف کتبت عن حوثرة المنقري عنه و قال صالح بن محمد کان يضع الحديث و قال بن عدي عامة ما يرويه لا يتا بعائميه الثقات قلت قال الحاکم روي عن محمد بن عمرة حماد بن سلمة احاديث منکرة منها حديث من کرامة المومن على الله ان يغفر لمشيعيه قال و هذا عندى موضوع وليس الحمل فيه الاعليه و قال الحاکم ابو احمد ذاهب الحديث و قال ابو نعيم الاصبهاني لا شيئ.

د دې بل روايت کوونکی عبدالملک بن عبدالله بن عبدالوليد دی چې حال يې معلوم نه دی په رواجي کتابو کې د ده ذکر نسته.

لنډه دا چې په يوه داسې عمومي پېښه کې د ټولو اصحابو چپ پاتېدل او فقط په يوه مرسل حديث کې د دې ذکر د روايت د بې باوره کېدو او نه ثابتېدو لپاره قوي نخښه ده.

دويم دغه روايت مرسل دی، دريم د دې روايت کوونکی بيخي درواغجن او حديث له ځانه جوړوي که دغه حديث ته له ځانه جوړ سوی وويل سي ليري خبره نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او ځيني خلګو چي د سايې د نه جوړېدو په هکله په دې خبري دليل نيولی دی چي الله جل جلاله په قرآن کي نبي عليه السلام ته نور ويلي دي او نبي عليه السلام په دعاګانو کي اجعلنی نوراً فرمايل نو دغه دليل بيخي د پام وړ نه دی ښکاره خبره ده چي په آيت يا د حديث په دعا کي د نور دا معنا نه ده چي د دې خاکي دنيا کيفيت او آثار په نبي عليه السلام کي نه وې يا د نبي عليه السلام دعا او خواهش دا وو چي د دې نړۍ د خاصو آثارو څخه بېل سي معاذالله د باد په شان سي بلکه د عاقلانو او عالمانو په اتفاق معنا دا ده چي څرنګه نور د هدايت پوهني او ديد ذريعه ده همدا رنګه نبي عليه السلام د هدايت ذريعه ده څرنګه چي د نبي انتهايي کمال دا دی چي د ده نبوت او هدايت په بشپړه درجه کي وي ځکه نبي عليه السلام په خپلو دعاګانو کي دغه بشپړتيا غوښته او په همدې معنا سره په قرآن شريف کي قرآن او تورات ته نور ويل سوي دي په دغه معنا کي اصحابو کرامو ته د هدايت ستوري ويل سوي دي د دې پر ته دغه دعا اجعلنی نوراً ښوونه ټول امت ته سوې ده په دغه دعا کي د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصیت هم پر ځای نه پاتیږي.

ځيني خلګو د سايې د نه جوړېدو دا لامل ښوولی دی چي کومي خوا ته به نبي عليه السلام تلی پر سر مبارک به يې ملايکو يا د رحمت وريځو سايه کوله که دا خبره ثابت سي بياهم نور صحيح او ډاګيز روايتونه د دې په ټکر کي ستنه مثلاً د صحيح بخاري په حديث کي د هجرت په هکله د بي بي عايشې رض څخه روايت سوی دی:

"ابابكر قام للناس وجلس رسول الله صلى الله عليه وسلم صامتا فطفق من جاء من الانصار ممن لم ير رسول الله صلى الله عليه وسلم يحيى ابابكر حتى اصابت الشمس رسول الله صلى الله عليه وسلم فاقبل ابوبكر حتى ظلل عليه بردائه فعرف الناس رسول الله صلى الله عليه وسلم عند ذالک" كذا فى المواهب، و قال الزرقاني فى شرح المواهب و عند بن عقبة عن الزهرى "فطفق من جاء من الانصار يحسبه اياه حتى اصابته الشمس اقبل ابوبكر بشئ اظله به" (۱) و مثله يروى تظليله عليه السلام فى حجة الوداع وهو مشهور و مذكور فى عامة الكتب.

۱: شرح المواهب للزرقانی اول ټوک مخ ۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د نسايي نه جوړېدو حديث به د دغه روايتو په مقابل کي غير ثابت وګرځول سي يا داسي به وويل سي چي مخکي داسي وو خو وروسته دا حال پر ځای پاته نه سو قسطلاني په مواهب کي همدغه خبره خپله کړې ده ځکه د هجرت د حديث د نقلولو وروسته يې فرمايلي دي:

فظاهر هذا انه عليه الصلوة والسلام كانت الشمس تصيبه و ما تقدم من تظليل الغمام والملائكة له كان قبل بعثته كما هو صريح في موضعه. (۱)

يعني دا خبره ښکاره سوه چي پر نبي عليه السلام لمر اثر کوی او پر نبي عليه السلام باندي د وريځو او ملايکو سايه کولو چي کومي پيښي دي هغه تر نبوت دمخه دي.

د اولياوو د زيارتو شرعي حيثيت

پوښتنه: – (۱) د عرس لغوي معنا څه ده او د شريعت په اصطلاح عرس څه ته وايي؟ پخوا د دې وجود وو که نه؟ دا کله پيل سو؟

۱: زرقاني اول ټوک مخ ۳۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ :- نن سبا د هند او بنګال په ځينو ځايو کي مثلاً اجمير، بريلي او داسي نورو ځايو کي پر يوې تاکلي نېټې يو شاه صاحب پر يوه زيارت کښيني مريدان ورباندي راټول سي پر زيارت باندي قيمتي پوښ واچول سي خېمې ودرول سي پر زيارت څراغونه بل کړي د زيارت شاوخوا خلګ د د صاحب زيارت په شان کي نعتونه وايي او نڅا کوي دغه کارونه روا دي که نه؟ په داسي عرس کي ګډون کوونکي بدعتيان دي که نه؟

۳ :- دلته ځيني پيران داسي هم سته چي خپلو مريدانو ته د سجدې کولو امر کوي دا رنګه امر کوونکي او دغه امر پر ځاى کوونکي مرتد او بې دينه دي که نه؟ ځيني پيران که څه په خوله داسي امر نه کوي خو کله چي مريدان سجده ورته کوي دوى منع نه پر کوي داسي پير لپاره څه حکم دى؟ آيا دوى د نبي عليه السلام د فرمان په برابر:

الساکت عن الحق کشيطان الاخرس.

نه دي او کبيره ګناه ورباندي سته که نه؟ ځيني پيران خپل مريدان د دې څخه منع کوي مريدان يې نه مني او سجده ورته کوي کله يې منع کړي او کله حيران ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سي خو بیاهم عرس نه بندوي چي دغه شرک او بدعت بیخ وخیژي بلکه عرس د ثواب باعث ګڼي پیر دا هم وایي چي زه څه وکړم خلک له سجدې څخه منع کوم دوی یې نه مني زه معذوره یم.

۴:- پیر څه ته وایي؟ داسي شخص پیر جوړول او ده ته عقیده ساتل روا ده که نه چي پورتني کارونه کوي؟

۵:- د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده حرام ده او که په دې هکله څه تفصیل سته ځیني خلک د تحیې سجده روا ګڼي ځیني خلک په دې هکله د فتوی تیسیر حواله ورکوي او څوک بیا د فتح القدیر حواله ورکوي آیا د دغه کتابو حوالې صحیح دي که نه؟

۶:- د بدعت پیژندنه او قسمونه کوم دي؟ کوم بدعت ګناه لري او کوم یو یې نه لري؟ که عرس بدعت دی عرس کوونکو ته بدعتي ویلای سو که نه؟ او د داسي شخص پسې لمونځ څرنګه دی؟ که د بدعت کېدو سربېره بیاهم یو څوک عرس نه پرېږدي پر دې باندي ټینګار کوي او دا کوشش کوي چي عرس روا او د ثواب وړ وګرځوي دا څرنګه دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ :- د کوم بدبویه شیانو خوړولو وروسته چې مسجد ته راتلل منع دي څوک چې دغه شیان وخوري وروسته مسجد ته رانه سي او په جماعت کې ګډون نه وکړي خو د جماعت نیت ولري د جماعت ثواب ور رسیږي که نه؟

جواب:- عرس په عربي لغت کې د ولیمې ډوډۍ او نکاح ته ویل کیږي:

کما صرح به القاموس.

نن سبا زموږ په هیواد کې چې کوم عرس لمانځل کیږي یعني د یوه بزرګ د وفات پر نېټه باندې هر کال د هغه پر قبر باندې جمع کېدل او میله جوړول دا فعل هم ایجاد سوی بدعت دی په اولني وختو کې لا څه چې په وروستني وختو کې هم تر پېړیو پوري د دې نوم او نشان نه وو ډېر وروسته دا ایجاد سو مشهور دا دي چې څرنګه د نورو ټولو بدعاتو اول پلا پیلېدل بد نه وو وروسته د خلګو زیاتوب ګناه او بدعت وګرځوی همدا رنګه په دې هکله اول داسي وسو چې شیخ عبدالقدوس ګنګوهي رحمة الله علیه هر کال د کلیر پیر مخدوم صاحب رحمة الله علیه زیارت ته ورتلی خو نېټه به یې ټاکلې نه وه د شیخ په راتګ چې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مریدان خبر سول دوی هم دلته راتلل بیا خلګو فکر وکړ چي د شیخ صاحب سره یو ځای حاضریدل ګران دی یوه ورځ یې ورته وټاکله اوس هم منکرات جمع سوي نه وه وروسته ناپوهانو خلګو په دې کي دومره زیاتوب وکړ چي په سوو محرمات، شرک او کفر سره یوځای سوه بیا هر ځای د دې رواج سو په دې هکله دوې خبري دي یو دا چي د بدعاتو او رواجي منکراتو پرته عرس او بل دا چي د بدعاتو او منکراتو سره عرس څنګه دی؟

د اولي خبري جواب دا دی چي په اتفاقي توګه که یو څوک د یوه بزرګ زیارت ته همیش هر کال ځي خو نېټه یې ټاکلې نه وي او څه خاص انتظام نه ورته کوي بیا هیڅ باک نه لري بلکه مستحب او سُنت دی په دې شرط چي رواجي منکرات هلته نه وي:

لما اخرج ابن جریر عن محمد بن ابراهیم قال کان النبی صلی الله علیه وسلم یاتی قبور الشهداء علی راس کل حول فیقول سلام علیکم بما صبرتم فنعم عقبی الدار.

شاه عبدالعزیز رحمة الله علیه پخپلو لیکنو کي فرمایي:

که روز عرس برائے آنست که آن روز مذکور انتقال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایشیان می باشد از دار العمل بدار الثواب والا هر روز که این عمل واقع شود موجب فلاح و نجات است.[۱]

خو پر یوې ټاکلي نېټې دا ضروري ګڼل داسي کار کول چي خلګو ته دا ضروري ښکاره سي او پر نه کوونکو باندي د نیوکي ځای پیدا سي دا یو بد بدعت دی چي د اسلام په اصولو کي یې هیڅ نوم نسته.

دویم هغه عرس چي رواجي منکرات په کي وي او دا د عرس لپاره لازم ګڼل کیږي د دې جواب ښکاره خبره ده چي یو خو پخپله بدعت دی بیا په دې کي ډېر مشرکانه کارونه، بدعتونه او ګناهوي کیږي چي یو څو یې دا دي:

۱: – څراغ بلول چي د حدیث شریف له رویه حرام دی نبي علیه السلام پر قبرو پر څراغ بلونکي باندي لعنت کړی دی.[۲]

۲: – پر قبر څادر غوړول چي په حدیث کي یې په ډاګه مخالفت سته.[۳]

۱: مجموعه فتاوی دریم ټوک مخ۶۹

۲: مشکات

۳: بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳: — د دوی په نامه نذر منل چي مطلقاً حرام دی:

قال في البحر الرائق الاجماع على حرمة النذر للمخلوق ولا ينعقد ولا يشتغل به الذمة وانه حرام بل سحت ولا يجوز لخادم الشيخ اخذه ولا اكله ولا التصرف فيه بوجه من الوجوه.

۴: — د نذر دغه میتهایي د برکت لپاره خوړل او وېشل، د بحر الرایق د پورتني بیان څخه معلوم سو چي دغه نذر حرام دی ځکه د دې په حلال او برکتناکه ګڼلو کي د کفر اندېښنه سته، والعیاذ بالله.

۵: — ساز او سرود چي د دې پر منع کېدو او غندني کي بې شمېره حدیثونه سته په تفسیر روح المعاني کي د آیت لهو الحدیث لاندي بې شمیره روایتونه یوځای کړل سوي دي هلته دي رجوع وکړل سي او د شیخ ابن حجر مکي رساله کف الرعاع عن محرمات اللهو والسماع هم پر دغه موضوع کافي او شافي ده پخپله د صوفیانو یوې غټې ډلي دې ته ناروا ویلي دي د دې لپاره دي د مولانا تانوي رحمة الله علیه رساله حقوق السماع وکتل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ :- د بدکارو ښځو سندري ویل او یوځای کېدل چي پخپله د ډېرو محرماتو یوځای کېدل دي.

۷ :- پر قبرو باندي د عامو ښځو جمع کېدل چي په دې هکله په حدیث کي فرمایل سوي دي:

لعن الله زوارات القبور.

۸ :- پر قبرونو د مجاورو کښېنستل چي د حدیثو او فقه په باوري کتابو کي یې منع راغلې ده.

۹ :- د قبر طواف کول چي قطعاً حرام دی ملا علي قاري رحمة الله علیه په شرح مناسک باب زیارت روضة القدس کي فرمایي:

ولا یطوف ای ولا یدور حول البقعة الشریفة لان الطواف من مختصات الکعبة المنیفة یحرم حول قبور الاولیاء انتهٰی.

۱۰ :- د عبادت په نیت سجده کول ښکاره کفر دی او د عبادت د قصد پرته د غټي درجې ګناه کبیره ده:

کما سیاتی تفصیله.

که پلټنه وسي دا رنګه په سوو ګناهونه په دغه عرسو کي لیدل کیږي:

و في ذالک کفایة لمن اراد الهدایة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د کوم وخت څخه چي دا رنګه عرس رواج سوی دی د هغه وخت څخه عالمانو او پخپله صوفیانو چي څېړنه یې کوله د دې څخه منع کوله قاضي ثناء الله پاني پتي رحمة الله علیه چي د ظاهري علوم ماهر او عالم کېدو سربېره په نقشبندیه کورنۍ کي د مرزا مظهر جان جانان رحمة الله علیه په خلیفه ګانو کي ذی په ارشاد الطالبین کي فرمایي:

"قبور اولیا بلند کردن و گنبد بران ساختن و عرس و امثال آن چراغان کردن همه بدعت است بعض . از ان حرام او بعض مکروه پیغمبر خدا بر شمع افروزان نزد قبر و سجده کنندگان را لعنت گفته".

په بریقه شرح طریقه محمدیه اول ټوک مخ ۱۲۲ کي لیکلي دي:

"واقبح البدع عشرة وعد منها طعام المیت وایقاد الشموع علی المقابر والبناء علی القبر و تزیینه والبیتوتة عنده والتغنی والسماع واتحاذ الطعام للرقص واجتماع النساء لزیارة القبور... الخ".

شاه محمد اسحاق محدث دهلوي رحمة الله علیه په مسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اربعین کي فرمايي:

”مقرر ساختن روز عرس جائز نیست در تفسیر مظهري می نویسد، لایجوز ما یفعله الجهال بقبور الاولیاء والشهداء من السجود والطواف حولها واتخاذ السراج والمسا جدالیها ومن الاجتماع بعد الحول کالاعیاد و تسمونه عرسا“.

اصله خبره هغه ده چي امام مالک رحمة الله علیه کړې ده:

مالم یکن یومئذ دینا لایکون الیوم دینا.

ځکه کوم عبادت چي د نبي علیه السلام او اصحابو کرامو او تابعینو په وخت کي اصل نه ولري هغه عبادت نه ګمراهي ده په رساله قشیریه کي د دې خبري په تایید کي د طریقې د ډیرو بزرګانو ویناګاني لیکل سوي دي:

فلیراجع ثمه و مثله في مفتاح السنة للسیوطي ص۵.

۲:- د دغه خبرو څخه ثابت سو چي داسي کوونکی بدعتي او سخت ګناهکاره دی.

۳:- د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده ول که د عبادت په نیت وي بیا ښکاره کفر او ارتداد دی (نعوذبالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه) او که د عبادت په نیت نه وي بلکه د عزت په قصد وي بیا ارتداد او کفر نه دی خو سخته ګناه او شرک ته نژدې دی:

کذا قال ابن حجر المکي في الاعلام بقواطع الاسلام علی هامش الزواجر.[1]

و في المواقف و شرحها من صدق بما جاء به النبي صلی الله علیه وسلم و مع ذالک سجد للشمس کان غیر مومن بالاجماع لان سجوده لها یدل بظاهره انه لیس بمصدق و نحن نحکم بالظاهر فلذالک حکمنا بغدم ایمانه لان عدم السجود یغر الله داخل في حقیقة الایمان حتی لو علم انه لم یسجدلها علی سبیل التعظیم واعتقاد الالوهیة بل سجدلها و قلبه مطمئن بالایمان لم یحکم بکفره فیما بینه، و بین الله تعالی و ان اجری علیه حکم الکافر في الظاهر انتهي. ثم قال نقلاً عن الروضة ولیس من هذا ما یفعله، کثیر من الجهلة الظالمین من السجود بین یدی المشائخ فان ذالک حرام قطعاً بکل حال سواء کان للقبلة او یغرها و سواء قصد السجود لله او غفل و في بعض صورة ما یقتضي

۱: دریم توک مخ ۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

الکفر عافانا الله تعالیٰ من ذالک انتهي، ففهم انه قد یکون کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون حراماً ان قصد به تعظیمه او الخ.

همدغه مضمون شاه محمد اسحاق محدث دهلوي په مائة مسایل کي په درو دېرشمي مسئلې کي ذکر کړی دی او حلبي په شرح منیه کبیر کي ویلي دي:

حتی لو سجد لغیر الله یکفر.

د دې څخه معلوم سو چي د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده د ډیري سختي درجې گناه ده کوم پیر چي خپل مخ ته دا جاري ساتي که څه هم د دې امر نه ورته کوي بیاهم په گناه کي یې شریک دی بالفرض که خلک یې خبره نه مني نو دی د څه شي پیر دی لږ تر لږه جلا کېدل وربانديي فرض دی.

لنډه دا چي د داسي پیرانو لاس نیوی (بیعت) حرام دی چي د شرعي حدودو خیال نه ساتي لکه څنگه چي امام غزالي رحمة الله علیه په خپلو زیاترو لیکنو کي او رساله

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشریه، عوارف المعارف کې پخپله د تصوف د امامانو د وینا ګانو څخه دا ثابت سوي دي.

۴:- شاه ولي الله رحمة الله علیه په القول الجمیل کې د پیر یعني کامل شیخ لپاره یو څو شرطونه لیکلي دي په کوم شخص کې چې دغه شرطونه نه وي د هغه پر لاس بیعت کول په کار نه دی خصوصاً په کوم شخص کې چې دغه پورته ذکر سوي خبري موجود وي او ګناهونه کوي د هغه پر لاس بیعت کول حرام دی، و ذالک کله ظاهر.

۵:- د سجدې په هکله په دریم جز کې بشپړه خبره وسوه دا خبره خو صفا ده چې د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده حرامه ده په کفر کې یې تفصیل سته په حرمت کې یې هیڅ تفصیل نسته د فتح القدیر خوا ته د دې روایښت کول غلط دی.

٦:- بدعت په لغت کې هر نوي کار ته ویل کیږي که څه عادت وي او که عبادت کومو خلګو چې دغه معنا خپله کړې ده هغو بدعت پر دوو قسمو وېشلی دی ښه او بد د کومو فقهاوو په وینا ګانو کې چې ځیني بدعتو ته ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل سوي دي هغه د لغت د دغه معنا په برابر بدعت دي که نه په حقیقت کي بدعت نه دي او د شرعي بدعت معنا دا ده چي په دین کي یو کار زیاتول یا کمول چي د اصحابو کرامو او تابعینو د زمانې وروسته سوی وي او د نبي علیه السلام ځخه د هغه نه قولاً نه فعلاً، نه صراحتاً نه اشارةً اجازه نقل سوې وي:

هذا ملخص ما في الطريقة المحمدية وهو اجمع مارايت من تعريف البدعة وان اردت التفصيل فراجعه.(۱)

بیا بدعت درجې لري ځیني د مکروه په درجه کي دي ځیني د حرام او ځیني د شرک په درجه کي دي پر بدعت باندي ټینګار کوونکی په هر حال فاسق دی د ده پسي لمونځ مکروه تحریمي دی:

کما في الدر المختار و غیره وخلف مبتدع.. الخ.

۷ :- کله چي د دغه شیانو پرېښودل د ده په وس کي دی او پرېږدي يې نه وي بلکه جماعت پرېږدي که څه نیت يې وي او که نه وي د جماعت ثواب نه ورسیږي البته

۱: بریقة شرح الطریقة اول ټوک مخ۱۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چي معذوره وي د هغو لپاره هم مناسب دی چي په جماعت کي دي ګډون نه کوي چي نورو خلکو ته تکليف نه ورسيږي داسي خلکو ته د جماعت ثواب په کور کي ورسيږي انشاءالله:

كما صرح به الفقهاء والتفصيل في رسالتي آداب المساجد.

پوښتنه: — د مسجد تر څنګ زيارت دی پر زيارت هره ورځ او د جمعې په شپه څراغونه بليږي د تيلو انتظام د مسجد د آمدن او د محلې د خلکو په چنده پوره کيږي يوازي د زيارت لپاره دومره زيات تيل جمع کيږي چي د زيارت تر مصرف زيات دي که پاته تيل د مسجد امام خپل شخصي مصرف کي استعمال کړي روا دی که نه؟

جواب: — پر قبرو څراغ بلول روا نه دی په حديث کي دي:

لعن الله زوارات القبور والمتخذين عليها السراج.

ځکه کوم تيل چي پر زيارت د رڼا جوړولو لپاره جمع کيږي په کار دی چي دا په اصلي زيارت مصرف نه سي البته که په زيارت پوري اړوندي حجرې وي يا پر لاره رڼا ته اړتيا وي هلته يې مصرفولای سي همدا رنګه که د امام

(c) ketabton.com: The Digital Library

حجره په زیارت پوري اړه لري هلته یې هم مصرفولای سي که نه بې اجازې بل ځای دغه تیل استعمالول روا نه دی که دا معلوم سي چي خلک دغه تیل د نذر په توګه زیارت ته ورکوي بیا هیڅ ځای هم د دې استعمال روا نه دی ځکه چي د الله جل جلاله پرته د بل چا نذر حرام دی او د هغه شي استعمال هم حرام دی چي د الله جل جلاله پرته د بل چا په نذر کي ورکړل سي:

صرح به في البحر الرائق من کتاب النذر.

پوښتنه: – په مسجد کي دننه کافي رڼا وي او د زیارت رڼا هیڅ فایده نه لري نو رڼا جوړول روا دی که نه؟ د پنجشنبې په ورځ پر زیارت ختم کیږي په دغه ختم کي ګډون څه حکم لري؟

جواب: – پر قبر څراغ بلول حرام دی د قرآن شریف په ختم کي که نور بدعتونه نه وي بیا په دې کي ګډون باک نه لري بیاهم پرېښودل یې غوره دی ځکه دغه شیان که پخپله بدعت نه وي خو وروسته کرار کرار تر بدعت څخه هم زیات سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: - د بزرګانو په سوو زيارتونه دي چي روا او ناروا دواړه رنګه دعاګاني ورته کيږي د دعاګانو لپاره زيارت ته حاضريدل واجب او فرض ګڼل څنګه دی؟ مړو ته ثواب له هره ځايه رسيږي او که زيارت ته تلل ضروري دی؟ دا رنګه دعا څنګه چي اې فلانکې! ته د الله دوست يې او د هغه مقبوله بنده يې زما لپاره له خدای څخه دعا وکه چي خپل مرام ترلاسه کړم داسي دعا روا ده که نه؟ پر زيارتو عرس لمانځل کيږي په عرس کي ګډون څنګه دی؟

جواب: - مړو ته د ثواب رسولو لپاره قبر ته حاضريدل ضروري نه دی له هره ځايه ثواب ور رسيږي البته قبر ته د تللو دوې ګټې دي د عامو مومنانو قبرو ته په ورتللو عبرت، د عزيزانو او قريبانو قبرو ته په ورتللو د عبرت سره د حق ادا ينه هم، او د بزرګانو قبرو ته په ورتللو برکتونه هم ترلاسه کيږي په دعا کي د قبر خاوند ته خطاب کول په کار نه دی بلکه داسي دعا باک نه لري چي ياالله! د فلاني مقبوله بنده په وسيله زما کار وکه.

پوښتنه: - زيد اوري چي د فلاني بزرګ زيارت ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايسته دی زيد د سفر وروسته د زيارت ليدلو ته ورځي دغه تګ يې څنګه دی؟

جواب:- که هلته په بدعتو او منکراتو کي نه اخته کيږي بيا روا دی.

پوښتنه:- زيد وايي که زما فلانی کار وسو د فلاني بزرګ پرقبر څادر اچوم او هلته د الله جل جلاله په نامه نياز کوم دا څنګه دی؟ که د زيد کار د ده په خوښه وسي پر قبر څادر اچول ورباندي واجب دی که نه؟

جواب:- پر قبر څادر اچول پخپله ناروا دی او د دې نذر کول دويمه ګناه ده دغه نذر يې صحيح هم نه سو.

پوښتنه:- په رواجي طريقه هغه مجلس چي په هغه کي د نبي عليه السلام حالات بيان سي څه حکم لري؟ په دغه مجلس کي درېدل روا دی که نه؟

جواب:- ناروا دی که د بدعتو او رواجي ټاکل سوو کارو څخه خالي وي بيا روا دی.

پوښتنه:- شيخ عبدالقادر جيلاني رحمة الله عليه ته د ثواب رسولو لپاره يوولسمه لمانځل روا دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب:- ثواب رسول روا دی په دې شرط چې يوولسمه به خاص نه ورته ټاکي.

پوښتنه:- د بزرگانو ارواحو ته د ثواب رسولو لپاره زيارتو ته ډوډۍ استول کيږي دا روا دی که نه که په خپل کور کي دعا وکړي ثواب يې دوی ته وبخښي آيا په دې سره ثواب کميږي که نه؟ لکه څنګه چې د زياتره خلګو دا وينا ده چې نياز تر هغه وخته نه قبليږي ترڅو چي يې زيارتو ته نه واستوي.

جواب:- زيارت ته ډوډۍ استول بې ځايه او بې معنا کار دی ثواب له هره ځايه رسيږي.

پوښتنه:- د محرم په لسيزه کي د امام حسين رض لپاره فاتحه کول څه حکم لري؟ د ده د شهادت بيان کول څنګه دی؟

جواب:- د ثواب رسولو يا د شهادت د بيان لپاره د محرم لسيزه ټاکل بې معنا او بدعت دی د يوې ورځي د ټاکلو پرته که يو وخت يې وکړي روا دی او ډېر ثواب لري.

مفتي محمد شفيع

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ خپاره شوي پښتو آثار

جنتي او دوزخي د قران په رڼا کي
تعلیم الاسلام
قصص الانبیاء
قصص القران
د آخرت ذخیره
د واده مسئلې
تاریخ سردار عالم
پښتو اردو لارښود
پښتو انګلش لارښود
پښتو دري لارښود
پښتو عربي معلم
پښتو انګلش ټیچر
کټور معلومات
عمومي معلومات
د پښتنو قبیلو شجرې
اسلامي معلومات
یوسف علیه السلام کیسه
ملي هنداره
په مېوو او سابه سره درملنه
خوندور خواړه
د نعتو کتابونه
د ټرافیک لارښوونه
یو زر و یوه شپه
دایمي نقشه د کوټي د ښار لپاره
د سعدي حکایتونه
طارق بن زیاد
محمد بن قاسم
چهار درویش
امیر ارسلان رومي
شهزاده ممتاز او ملکه بېنظیره
پښتو انګلیسي قاموس
مسخرې ایله دي
باطل نامه
بخت نامه
اسماء بدر
مراسلات افغاني
پښتانه شاعران
د ځلورو ژبو لارښود
د افغان ښوونځیو پښتو دري کتابونه
د ټکلو او داستانو کتابونه
د ټوکو کتابونه
د سندرو کتابونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ چاپ شوي آثار

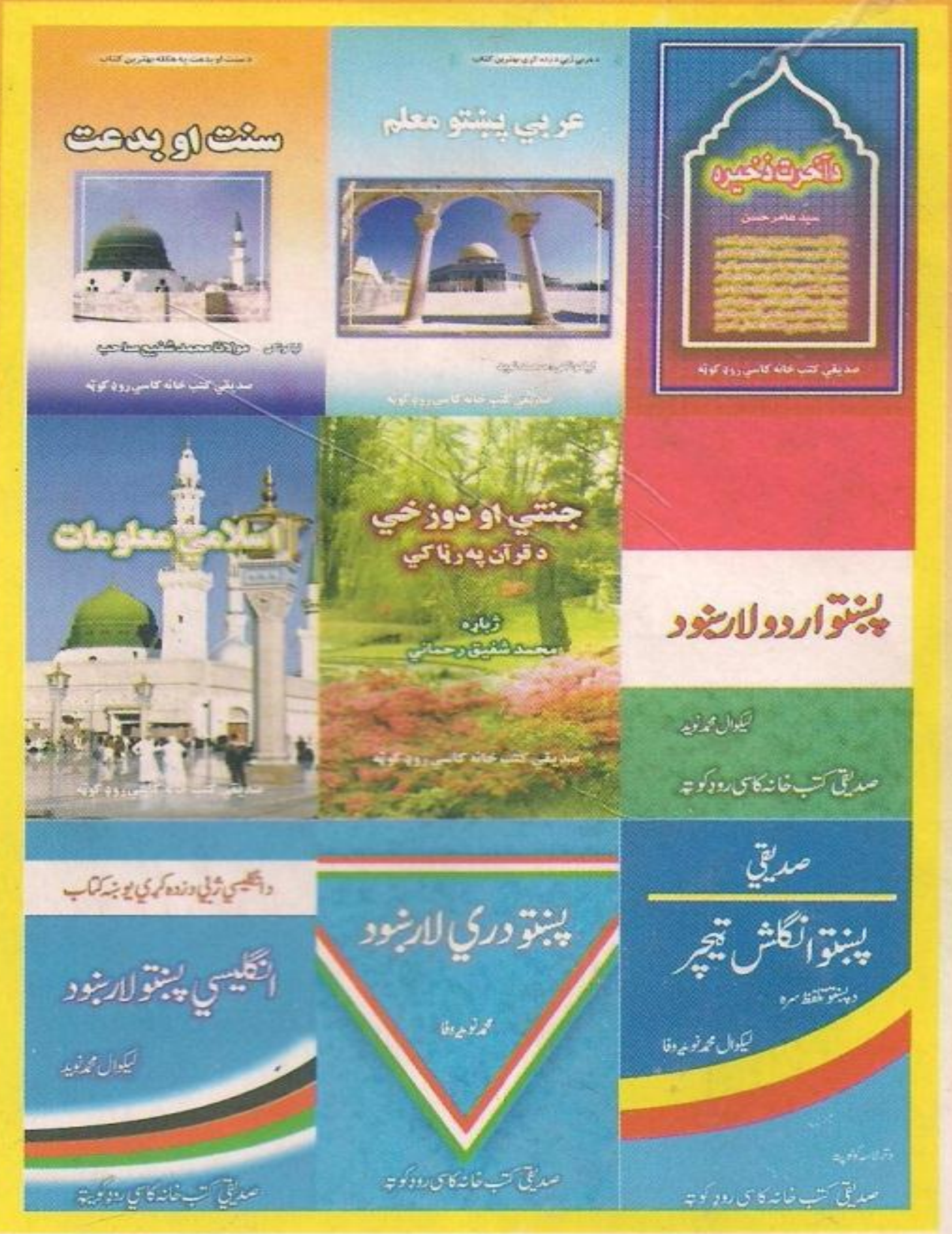

Naveed Grafix 0321 8017498 www.Taleemulislam-Radio.com

صديقي كتب خانه كاسي روډ كوټه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library